Anul III. Arad, Vineri 13|26 Decemvrie 1913. Nr. 272

ABONAMENTUL
Pe un an . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— »
Pe 3 luni . . 7.— »
Pe o lună . . 2.40 »

Pentru România şi străinătate:
Pe un an. . 40.— franci

Telefon pentru oraş şi interurban Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA. Strada Zrinyi N-rul 1|a.

INSERŢIUNILE se primesc la administraţie.

Mulţămite publice şi Loc deschis costă şirul 20 fil.

Manuscrisele nu se înapoiază.

Succesul României.

— După Delegaţiuni. —

Arad, 25 Decemvrie.

După marele succes militar şi diplomatic de astă vară, obţinut în campania împotriva Bulgariei, după al doilea succes diplomatic, dobândit prin încheierea păcii dela Atena prin intervenţia dlui Tache Ionescu, regatul român a obţinut în timpul din urmă un nou şi mare succes politic şi moral, dincolo de graniţele sale. Ceeace e mai semnificativ e că isbânda asta a fost repurtată într'o ţară amică, într'un stat cu rol de mare putere. E un succes realizat în Austro-Ungaria, asupra Austro-Ungariei şi împotriva ei.

Astăzi, la încheierea desbaterilor din delegaţiile austro-ungare, bilanţul acestor discuţii ne arată că în preocupările politicei noastre externe rolul de căpetenie îl deţine, nu temutul vrăşmaş dela nord, nici prietenul puternic a cărui strălucitoare armură de Lohengrin ne dădea odinioară încredere în situaţia noastră externă, amica şi mult hulita Românie.

Nu a fost un singur orator de seamă în amândouă delegaţiile care să nu fi cheltuit partea cea mai importantă, adesea cea mai lungă, a expunerilor sale cu cercetarea politicei româneşti. Ce va face România? Putem să contăm şi în viitor pe ea? Oare ne-a iertat guvernul şi opinia publică din România păcatul cererii de revizuire? Cari sunt curentele populare, sunt ele puternice şi cum s'ar putea ele readuce în matca întreitei alianţe?

Zeci de întrebări, îndoieli, imputări şi ipoteze au fost rostite, discutate şi combătute, pentru a se ridica din nou, cu acelaş îngrijitor semn de întrebare după ele, pentru a cere mereu un răspuns liniştitor şi pentru a lăsa pe delegaţi din nou în aceeaş chinuitoare nesiguranţă. Şi din aceste îndoieli şi frământări, binevoitoare sau ostile, se desface, pentru noi privitorii liniştiţi, o constatare de cea mai mare însemnătate: enorma creştere de prestigiu, de putere şi de importanţă a României. Din cuvintele de prietenie curtenitoare ale Austriacilor ca şi din atacurile şi înjurăturile ordinare ale Ungurilor, se desface un mare sentiment de teamă în faţa avântului tot mai mare al regatului român.

Se spune adesea că, în viaţa popoarelor, un an, o decenie, ori chiar un secol nu e nimic sau foarte puţin. Cât de greşită e teza asta ne dovedeşte politica de azi la fiecare pas, ne dovedeşte şi pilda izbitoare a României.

Sunt mai puţin de 50 de ani, o jumătate de secol, de când România era un stat a cărui situaţie nu se deosebea aproape de loc de a Albaniei de azi bunăoară. Abea unite, şi cu câte greutăţi, cele două principate erau lipsite de elementele cele mai cardinale ale unui stat modern. Armata românească abea se năştea în tabăra de lângă Ploieşti, formată de Cuza-Vodă, căile ferate, şoselele lipseau, justiţia, administraţia rudimentare, isvoarele de venit puţine, iar în cele două sfaturi ale ţării işlicarii şi bonjuriştii îşi disputau stăpânirea, câtă vreme ţăranul român clăcaş împărţea soartea m o j i c u l u i rus, liberat şi el abea la 1861.

După zece—unsprezece ani de domnie prinţul Carol creiă însă acea armată de 40—50.000 de dorobanţi cari la Plevna au salvat armata şi împărăţia rusească de o catastrofă.

Alţi trei-patru ani şi România se înşiră printre statele independente şi suveranul prinţul Carol, care cu vre-o 15 ani în urmă trecuse deghizat prin Austria, este încoronat rege al României.

Dar să trecem peste anii de progres tăcut şi statornic, peste toate amănuntele şi faptele parţiale cari, la un loc, formează, ca mici afluenţi, fluviul mândru şi bogat al vieţii româneşti — de azi. Să amintim doar un singur fapt caracteristic. După anii de criză economică dela 1899—1901 avântul ţării româneşti suferise o întrerupere bruscă. Ţara se afla în faţa falimentului economic. Atunci un om de energia domnului Dimitrie C. Sturdza veni cu acel buget de economii cari tăiau „în carne vie". Bătrânul om de stat fixă atunci, într'un discurs memorabil, suma de 238 de milioane ca limita maximală a bugetului românesc „pentru multă vreme de acum înainte". Ca un Cerber, îndărătnic şi ameninţător, marele patriot român se puse de strajă la poarta acestei sume peste care nimeni nu putea să treacă fără a provoca ruinul şi catastrofa ţării. Progresul şi înaintarea României păreau pentru multă vreme prinse în cătuşile de fier ale economiilor indicate de d. Sturdza.

Şi azi, abia după o decenie, cât de departe ne pare timpul acesta! In scurtul interval de zece ani, bugetul care numai cu mari silinţi putuse să fie echilibrat la 238 de milioane, faimoasa sumă, azi şi-a urcat *cheltuielile* peste 500 de milioane şi *incasează*, cu toate astea, în fiecare an, un excedent de peste 100 de milioane! Limita maximală, fixată „pentru multă vreme" a fost întinsă de două ori, dar bogăţiile şi izvoarele de puteri ale României, în creşterea lor, s'au revărsat, victorioase, dincolo de acest stăvilar de două ori mai mare!

Şi dacă ne gândim că toată această creştere nebănuită, repede, îmbelşugată şi irezistibilă a regatului român a început într'o epocă pe care cei mai bătrâni din noi au apucat'o ca copii mărişori; şi că chiar îndoirea forţelor materiale ale statului român s'a petrecut în zece ani, sub ochii celor mai tineri din noi, atunci abia ne putem da seamă cât de vertiginos, aproape furtunatic, este avântul tânărului uriaş care îşi încolăceşte trupul cu două braţe dornice în jurul monarhiei.

Şi trebue să ne întrebăm că dacă acei cari au văzut *începutul* acestei evoluţii se află încă în viaţă, ce vor vedea, în bătrâneţele *lor*, tinerii noştri de acuma pentru cari România de azi însemnează abia un început! Cele mai îndrăzneţe visuri ne apar, în lumina asta, ca viziunea unei realităţi ce se apropie repede şi irezistibil. Şi cine mai îndrăzneşte să vorbească cu dispreţ de valoarea timpului; cine ar mai afirma că 30 de ani, 20, 10 ani, sau chiar cinci ani nu însemnează nimica în viaţa unui popor? Niciodată nu e bine să spunem despre un ideal politic că „nu noi„ ci *poate* nepoţii sau strănepoţii noştri vor avea norocul să-l vadă cu ochii, *dacă* îl vor vedea". Nu am putea mai de grabă să inversăm această vorbă: *nu* strănepoţii sau nepoţii, ci *noi* vom vedea aceea ce pentru copiii noştri va apărea ca un lucru obişnuit şi natural, iar pentru nepoţi o tradiţie istorică!

De aceea să nu ne mire modul cu totul neobişnuit în care s'a vorbit de România în delegaţiile austro-ungare. El a fost recunoaşterea fără voie, consfinţirea importanţei la care s'a ridicat atât de repede România. O recunoaştere făcută de sigur numai călcându-şi pe inimă, însoţită de furioase scrâşniri din dinţi turanici.

Câte nu spun cuvântările delagaţilor, din aceea ce se silesc să ascundă: respect şi teamă, îngrijorare şi nesiguranţă. Câtă umilinţă şi ciudă e în constatarea contelui Apponyi de pildă că „noi am alergat în goană după favoarea României, iar ea, prin mesagiul regal, nu ne-a învrednicit de nici un cuvânt de atenţiune!"

Şi când ne gândim că, acum 47 ani, autorul acestui mesaj care tratează monarhia cu un dispreţ atât de mândru şi conştient, a trecut prin aceeaş monarhie *incognito*, urmărit ca un făcător de rele de agenţii împăratului Francisc Iosif ai cărui sfetnici şi delegaţi azi aleargă în goană după favoarea lui! *Tempora mutantur!...*

Iacă pentru ce din frământările şi din „goana" asta a delegaţiilor se desface *un* mare şi nou succes internaţional al României. Niciodată ea nu s'a înălţat atât de sus, atât de mândră, liniştită şi demnă ca din discuţia asta. Niciodată un vrăşmaş nu a dat un certificat mai strălucit adversarului decât aceste asigurări de „prietenie" şi „afecţiune" austro-ungară. România a atins un nou apogeu în avântul ei, a realizat o nouă biruinţă politică. Pasul greu al soldatului român a zguduit pământul astăvară în Bulgaria, dar

sunetul lui s'a simţit la Viena şi la Budapesta. Şi, prin un gest instinctiv, s'au ridicat mânile, s'au descoperit într'un omagiu involuntar capetele salutând pe dorobanţul român care trece!

Un pas înainte.

Reuniunea femeilor române din dieceza Gherlei.

— Corespondenţă specială. —

Gherla, 23 Decemvrie.

Abia a trecut un an de când dieceza noastră e fericită a avea în frunte pe ilustrul episcop Vasile şi o vădită regenerare bisericească şi culturală se poate observa în Gherla şi în întreagă dieceza. Ne mai vorbind de vizitaţia canonică din Maramureş, care a fost şi are să fie de o însemnătate decisivă în redeşteptarea bisericească şi naţională a Maramurăşului, şi ne mai vorbind de fundaţiile ce le-a făcut în aşa scurt timp pentru dieceză, — dorul de a vedea în o stare cât mai înfloritoare cea mai mare eparhie a provinciei mitropolitane gr. cat. îl face să se gândească zi şi noapte la noui mijloace de înflorire a bisericei şi prosperare a neamului. Şi în meditaţia, în singurătate, asupra acestor mijloace — cum însuşi spunea — i-a venit ideia fericită a recurge la sprijinul femeii române ştiind cât poate face o femeie cu o inimă nobilă.

Anul trecut s'a îngrijit deja să se înfiinţeze o reuniune a femeilor române în Gherla. Aceasta avea să fie însă numai pregătitoarea reuniunei celei mari, care să se întindă asupra diecezei întregi, căci întreagă dieceza vrea să o vadă prosperând. A fost fericit a afla apoi o inimă nobilă de femeie, a d-nei Elena Hossu Longin, care ca fiică a diecezei a înţeles planurile ilustrului arhiereu şi a făcut începutul prezentând şi un proiect de statute prelucrat de d. Constantin Lucaciu.

Revăzute statutele, a încredinţat femeile din Gherla cu convocarea adunărei de constituire. Aceasta s'a convocat pe 21 Decemvrie 1913. Ilustritatea Sa a ţinut cu tot preţul să fie de faţă şi chiar, întrerupându-se şedinţele delegaţiunilor, a alergat — deşi bolnav — acasă, pentru a fi de faţă.

Damele încă s'au prezentat în număr frumos, în urma apelului trimis. Au fost de faţă doamnele: Maria Cosma n. Dragoş (Şimleu), Elena Hossu Longin (Deva), Eleftera Dr. Mihali (Dej), Laura Dr. Pop şi dşoara Laura Pop (Zelau), dna Dr. Colceriu, dna Sigismund Pop (Cehul-Silvaniei), dna Sultana Haliţa (Năsăud), dna George Stanciu (Bistriţa), dna Dr. Victor Onişor (Bistriţa), dna Camila Dr. George Linul (Bistriţa), dna Leontina Boroş şi Măriora Dr. Filipan (Dej), dna Teodor Şimon (Năsăud), dna Dragoş (Sântejude), dna Cupşa (Feldiora), dna Ciceovan (Chirău), dşoara Ella Micle (Chirău), Otilia Puşcariu (Sântejude), şi dşoara Paulina Huza (Dej). Din Gherla au fost de faţă doamnele: Pordea, Dr. Alex. Gheţie, Victoria Karsai, Roza Vajda, Silvia Pop, Alexandrina Macavei, surorile Nicoară, Iuliana Moldovan, Ana Mărginean, Terezia Şanta, Valeria Széles.

Au fost şi domnii: Andrei Cosma (Şimleu), Francisc Hossu Longin (Deva), Dr. Gavril Tripon (Bistriţa), Alex. Haliţa, Teodor Şimon şi Emil Domide (Năsăud), Constantin Lucaciu (Dorolţ) etc.

După orele 11 întruniţi în hotelul „Coroana" dna convocătoare propune să se aleagă o comisie, care să învite pe Preasfinţia Sa la adunare. Comisia se alege în frunte cu dna şi d. Cosma.

Sosind Preasfinţia Sa între aplauze frenetice, dna convocătoare Victoria Karsai salută oaspeţii şi mulţumeşte Preasfinţiei Sale, că le-a dat ocaziune să se întrunească pentru realizarea unui scop atât de nobil. Schiţează scopul reuniunei şi îndeamnă la conlucrare intenzivă pentru ajungerea idealului măreţ.

Preasfinţia Sa, adânc emoţionat, mulţumeşte pentru salutarea dnei Karsai. Spune cum s'a gândit deja când a luat conducerea acestei eparhii, că pentru înflorirea bisericei şi prosperarea neamului românesc, — cari trebue să fie în strânsă legătură — va trebui să recurgă la sprijinul femeii române, care poate să facă atât de mult, condusă de o inimă nobilă, simţitoare. Arată rolul femeii în istoria bisericei, în viaţa Mântuitorului deja, apoi în istoria bisericei de mai târziu. Apelează şi acum la sprijinul femeii române, la dragostea ei faţă de biserică şi neam. Arată cât pot face prin înfrumseţarea bisericilor, desvoltarea gustului estetic în popor, prin înfiinţarea unui atelier de vestminte bisericeşti, în care să se facă vestminte cu motive româneşti etc. Mulţumeşte dnei Elena Hossu-Longin ca iniţiatoarei acestei reuniuni şi dlui Constantin Lucaciu.

Pentru conducerea adunărei se alege preşedintă ad hoc dna Maria Cosma, iar de notar d. Dionizie Vajda, protopop. După apelul nominal dna Onişor citeşte adresele de aderenţă sosite dela: Reuniunile femeilor din Bistriţă, Mănăştur, Lozna, Reteag, Şimleu, Hidig, Rebrişoara, Suciul de sus, Năneşti, Mica, Năsăud, a dnei Şimon, care a fost de faţă, Săcel.

Proiectul de statute se primeşte. Fiind alese în comisia pentru înscrierea membrilor doamnele Elena Hossu Longin, Eleftera Dr. Mihali şi Roza Vajda, se raportează că s'au înscris de membre fundatoare şi membrii fundatori:

Eleftera Dr. Mihali, Laura Dr. Pop, Victoria Karsai, Maria Cosma n. Dragoş, Constantin Lucaciu, Eugenia Dr. Tripon, Sultana Haliţa, Maria Şimon, Elena Hossu Longin, George Pop de Băseşti, Dr. T. Mihali, Andreiu Cosma, Francisc Hossu Longin, Dr. Gavril Tripon. Membre pe viaţă: Terezia Dr. Colceriu n. Pop, Alexandra Dr. Pop n. Steţiu, Maria L. Dragoş n. Puşcariu, Iuliu Karsai, Maria Dr. V. Onişor, Camila Dr. George Linul, Silvia I. Popp, Maria D. Cupşa, Iuliu Popp, Terezia Şanta.

După acestea se alege comitetul după cum urmează: prezidentă dna Victoria Karsai (Gherla), vicepreşedintă: Roza Vajda (Gherla) şi d-şoara Sofia Mihályi (Sarasău); secretar: Dionisiu Vajda şi Dr. Vasile Moldovan; cassar: Dr. Victor Bojor; controloare: Maria Pordea şi Alexandrina Macavei. Membre în comitet: Văd. Ana Leményi, văd. Iuliana Lup, Ana Mărgineanu, Iuliana Moldovan, Maria Moldovan, Maria Mureşan, Maria Nicoară, Silvia Popp, d-şoara Cornelia Pordea, Sidonia Rus, Terezia Şanta, Valeria Széles. Membri în comitet: Rs. Ioan Georgiu, Dr. Petru Fabian, Gregoriu Pop, Alex. Ancean, Dr. Victor Bojor, Dr. Eugen Széles. Presidente de onoare doamnele: Maria Cosma (Şimleu), Elena Hossu Longin (Deva), Eleftera Dr. Mihali (Dej), Dr. Ioan Mihályi (Sighet), baronesa Ladislau Pop (Sarasău), Clara Maniu (Şimleu), văd. Vincz n. Szaplonczai (Dragomireşti), Emil Pop (Dej), Elena Dr. Gheţie (Şimleu), Sultana Haliţa (Năsăud). Vicepreşedinte de onoare: Clara Nilvan (Şomcuta), văd. Gavril Man (Bistriţă), Leontina Ioan Godolan (Giulatelec), Eugenia Salca (Dej), dna Dr. Tripon (Bistriţa), Laura Dr. Pop (Zelau), dna Coriolan Pop (Oradea-mare), dna Florian Cocean (Domniu), Dr. Clemente Barbul (Dej), Elena Dr. Vaida (Dej).

S'au mai ales apoi 100 membre onorare pe viaţă în aşa numitul comitet diecezan şi anume:

Dr. N. Anca (C. Mănăştur), Simeon Anderco, Nicolau Avram (C. Mănăştur), Gavril Barbul (Mocira), Vasile Bichigeanu (Năsăud), Petru Birlea (Berbeşti), Dr. Ioan Boca (Reteag), Dr. Iosif Boca (Dej), Mihaiu Bohăţiel (Băseşti), Teodor Bohăţiel (Năprade), Ilariu Boroş (Dej), Dr. Gavril Buzura (Lăpuşul-ung.), Gavril Cherebenţiu (S. Odorheiu), Dr. Alexandru Cheresteşiu, Dr. Ilie Chindriş (Vişău), Dr. Iul. Chitul (Beclean), Văd. Dr. Demetriu Ciuta (Bistriţa), Ioan Coza (Pribileşti), Procopiu Cutean (Bistriţa), Iohana Dărăbant, Dr. Alexiu David

Momente din viaţa Regelui Carol.

— Culese şi traduse după Memoriile regelui. —

De **Ion Scurtu.**

Mizeriile războiului. — Domnitorul în foc. — Un epizod amuzant. — Noui fapte de vitejie ale Românilor. — Jertfe mari. — Sfinţirea unei biserici bulgăreşti. — Cartier domnesc într'o colibă. — Plevna împresurată! — Doamna Elisabeta ,mama rănţilor". — Ispecţiile prinţului Carol în toiul bombardării. — În ambulanţe. — Dragoste de soţ. — Ţarul vizitează trupele române. — Elogii ruseşti pentru armata română. — Un Te-Deum grandios. — O mare primejdie şi... un mic epizod.

2/14 Oct. Domnitorul scrie Doamnei Elisabeta:

„....Opt zile de-arândul am avut un timp îngrozitor şi trupele au suferit mult: de putrezeau cismele pe picioare în lapoviţa şanţurilor; multora le-au degerat mânile şi picioarele, iar corturile spitalelor nu puteau cuprinde pe toţi suferinzii — avem peste două mii!

„In toiul vremii cumplite am vizitat toate lazaretele şi ambulanţele, mângâind pe nefericiţii cari zăceau uneori numai în paie umede. Unii şi-au dat sufletul pe când erau transportaţi la spital; vre-o trei sute de cai au pierit şi drumurile sunt presurate de cadavre. Războiul ni se arată sub cel mai sinistru aspect şi-ţi trebuie nervi tari ca să poţi vedea toate acestea.

„Trupele române le-am vizitat în şanţurile lor, unde steteau în apă şi noroaie până la genunchi! Pe de-asupra s'au mai prăbuşit parapetele în multe locuri, espunând pe soldaţi focului Turcilor, şi iarăşi am avut mulţime de răniţi în ultimele zile. Cu toate aceste s'a muncit necontenit şi s'au aşezat baterii noui. Intr'o baterie nouă, din calea acoperită a redutei, am dat ordin să se tragă primele focuri la distanţă de şase sute de metri şi Turcii, având câteva pierderi, răspunseră îndată cu focuri de puşcă; când gluma începu să se îngroaşe, mă retrăsei, ca să nu mă expun fără nici un folos. — Jumătate de ceas în urmă, un subofiţer de artilerie, cu care tocmai vorbisem şi care purta pe piept „Virtutea militară", a fost împuşcat chiar pe locul unde stasem eu.

„Toată lumea a fost mai mult ori mai puţin surprinsă, numai eu, slavă Domnului, sunt bine de tot. Deprins cu nevoile, mă simt aci în elementul meu; adeseori stau pe cal ziua întreagă, de se miră până şi Ruşii.

„Garda imperială şi-a ocupat poziţiile; ieri am dat ordinul de zi că va fi sub comanda mea. Sunt mândru de-a comanda această trupă de elită. Cu Todleben lucrez aproape zilnic şi învăţ dela dânsul multe lucruri noui. Cavaleria noastră şi-a câştigat elogiile generalilor de cavalerie ruşi.

7/19 Oct. Prinţul Carol, primind defilarea regimentelor gărzii imperiale, invită la un ceai pe prinţul Constantin de Oldenburg şi pe Prinţul Albert de Sachsen-Altenburg, amândoi şefi de regiment. De-abia s'au aşezat la masă şi Prinţul de Altenberg sare la fereastră, părându-i-se că ar fi văzut venind o escortă de prizonieri. Prinţul Carol îl asigură că este cu neputinţă, căci nu s'a dat nici o luptă — dar mai mulţi călăraşi români sosesc într'adevăr, escortând până în curte un număr de prizonieri: nu sunt însă Turci, ci Ruşi!

Domnitorul, cam turburat, trimite pe aghiotant, să vază ce s'a întâmplat şi subofiţerul călăraşilor raportează că Ruşii aceştia ar fi furat Românilor provizii şi nutreţ, de aceea au fost arestaţi şi aduşi în faţa Domnitorului... Din ordinul Domnitorului prisonierii sunt trimişi prinţului Imeretinski pentru cercetarea cazului. Excesul de zel al Românilor nu-i prea vine la socoteală prinţului Carol, dar incidentul s'a terminat cel puţin repede şi din norocire trupele gardei ruseşti n'au întâlnit pe camarazii arestaţi de Români, ceeace ar fi trebuit să le jignească amorul propriu.

In cursul zilei Domnitorul primeşte vestea că a doua redută Grivita a fost cucerită, în sfârşit, după două asalturi. Păcat numai că pierderile ar fi mari.

Seara, pe când generalul Todleben şi Imeretinski se află la prinţul Carol, soseşte vestea că reduta n'a putut fi păstrată de trupele ce o cuceriseră! Românii — regimentul 7 de infanterie, batalionul întâi de vânători şi câte un batalion

(Năsăud), Văd. Rafila Deac (Năsăud), Dr. Victor Deleu (Şimleu), Dr. Andreiu Doboşi (Sătmar), Dr. Leonida Domide (Dej), Teofil Dragomir, Dr. Nicolau Drăgan (Năsăud), Dr. Ioan Drumar (Baia-mare), Dr. Ioan Ember (Cehul Silvaniei), Dr. Iosif Farcaş (Zelau), Dr. Octavian Filipan (Dej), Dr. N. German (Bistriţă), Dr. Ioan Ghetie (Zelau), Dr. Ladislau Gyurkó (Jibou), Dr. Demetriu Hodor (Năsăud), Ioan Ilieş (Şomcuta-mare), Flora Koman (Visău), Maria Kováts (Tarna), Dr. Alexandru Lazar (Sighet), Dr. George Linul (Bistriţa), Leon Maior, Dr. Coriolan Meseşan (Şimleu), Vasile Mica (S. Odorheiu), Dr. Liviu Micşa (Dej), Dr. Constantin Moisil (Năsăud), Văd. Susana Moldovan (Bistriţă), N. Monthiu (Şimleu), Axentiu Mureşan (Imbuz), Ioan Mureşan (Lona), Vasile Mureşan, Vasile Muste (Lăpuşul-ung.), Vasile Neamţiu (Mica), Dna N. Nechita (Zelau), D-şoara Susana Nicoară (Gherla), Dr. Aurel Nistor (Baia-mare), Dr. Victor Onişor (Bistriţă), Văd. Oros (Şimleu), Vasile Oros (Tăşnad), Dr. Vasile Pachone (Bistriţă), Dr. Constantin Pavel (Bistriţă), Ioan Păcurar (Năsăud), Simeon Petricea (Şimişna), Petru Petrişor, Georgiu Puşcariu (Beclean), Alexiu Pocol (Baia-mare), Dr. Alexandru Pop (Bistriţă), Alexandru Pop (Buduş), Văd. Cornelia Pop n. Lup (Năsăud), Dr. Cornel Pop (Somcuta-mare), Dr. George Pop (Zelau), Ioan Pop (Nuşfalău), Dr. Iosif Pop, Dr. Iulian Pop (Bistriţă), Dr. Iuliu Pop (Vişău), Mihaiu Pop (Cuceu), Silviu Pop (Sătmar), Dr. Sigismund Pop, Vasiliu Pop (Cristolţel), Vasile Pop (Oarţa), Vasile Pop (Şimleu), Vasile Pop (Unimăt), Dr. Victor Pop (Ileanda), N. Poruţ (Bistriţă), Dr. Ioan Runcan (Năsăud), Simeon Rus (Dej), Gavril Scridon (Năsăud), Dr. Leon Scridon (Bistriţă), Teodor Simon (Năsăud), Ioan Sonea (Reteag), Virgil Sotropa (Năsăud), George Stanciu (Bistriţă), Dr. Coriolan Ster (Tăşnad), Dr. N. Suciu (Zelau), Dr. Aurel Szabó (Visău), Dr. Pavel Tanco (Năsăud), Dr. Teofil Tanco (Năsăud), Dr. Octavian Utalea (Rodnaveche), Augustin Vicaş (Hidig), Dr. N. Vicaş (Şimleu), N. Zsentea.

In forma aceasta s'a constituit în ziua de 21 Decemvrie 1913 prima reuniune diecezană de femei în eparhia Gherlei. Dee Dumnezeu ca aceasta reuniune şi intenţiunile ilustrului arhiereu să afle un viu răsunet în întreagă eparhia, concentrând pentru ajungerea unui scop atât de nobil toate femeile, fie doamne, fie ţărance şi deşteptându-le şi acestor din urmă gustul şi interesul pentru aşezămintele noastre bisericeşti, culturale. Să nu fie sat în dieceză, în care să nu se înfiinţeze cununi, filiale ale acestei reuniuniuni. O mare problemă şi misiune îi stă înainte comitetului central al reuniunei „Cununa Sfintei Marii". Neluând în considerare deci interesele oamenilor mici de inimi întreg comitetul şi mai ales dna prezidentă are datoria a lucra numai pentru înghebarea cununilor prevăzute în statute, cari să lucreze pentru înfrumseţarea bisericelor, înfiinţarea unui atelier pentru vestminte bisericeşti şi a unui *orfelinat diecezan*. Dee Dumnezeu ca ilustrul arhiereu să-şi vadă realizate cât mai curând visurile, planurile!

vn.

Tratativele româno-maghiare. *(Comunicat oficial).* **Suntem autorizaţi a declara, că toate ştirile ziarelor ungureşti referitoare la tratativele între reprezentanţii partidului naţional român şi premierul ungar, în cât acelea privesc meritul chestiunii, sunt absolut fără nici un temeiu. Adevărul este, că reprezentanţii noştri au avut în 22 Decemvrie n. a. c. o convorbire mai lungă cu d. conte Ştefan Tisza, fără a se ajunge încă la fixarea vre-unui rezultat fie positiv, fie negativ. Consfătuirile se vor continua în prima jumătate a lunei viitoare. In stadiul de acum al acestor tratative nimeni nu poate fi îndreptăţit a conclude fie la eşuarea, fie la isbutirea lor. La timpul său se va face în chestie deplină lumină.**

*

Voci din presa ungurească. Pe mesele noastre redacţionale numerele de Crăciun ale ziarelor germane şi ungureşti din monarhie stau vavilon. Până şi obscurele tiparuri din oraşele provinciale au scos numere de sute de pagini. In graba înfrigurată de-a trece în revistă conţinutul miilor de pagini, răsfoim ziar după ziar şi suntem învinşi de-o vie gelosie comparând sărăcia tipărurilor noastre modeste cu producţia asta senzaţională a birourilor redacţionale dela Viena şi Budapesta. Interesul nostru se leagă în mod firesc de antrefileurile şi articolele inspirate de problema românească. Sunt mai puţine de data asta decât în alţi ani. Numai ecoul tratativelor româno-maghiare mai rătăceşte ici-colo prin enormul labirint de coloane tipărite. Dar acest ecou e fals şi azi şi tot atât de dârz ca şi altădată. Mirajul naşterii lui Christos, serbarea sfântă a iubirii n'a trimis nici o rază în redacţiile inundate de evrei maghiarizaţi. Nici nu era cu putinţă.

Şuierăturile cele mai veninoase vin din redacţia cea mai jidovită, dela „Népszava", ziarul socialist. Acest ziar publică un articolaş al jidanului „democrat" Vázsonyi. Ce ne spune de serbătorile creştine apusene acest apostol talmudian? Spune că bărbaţii noştri dela conducere sunt „escroci cu gura spartă", „creaturi" de ale băncilor etc. Vázsonyi e foarte chinuit de ideia că primul ministru Tisza ar putea să „tradeze Românilor patria şi supremaţia maghiară. Şi înjură jidanul, înjură de se stropeşte. — In acelaş „Népszava" iresponsabilul pista-bá dela Macău, Justh, spune că trebuie împiedecat „atentatul" unui pact cu Românii şi că, adeverindu-se ştirile despre pact, supremaţia ungurească se va da pradă naţionalităţilor.

„Pesti Napló" spune că laViena contele Andrássy ar fi isbutit să zădărnicească intenţiile contelui Tisza. Ar fi având ca tovarăş de intrigi pe contele Berchtold. Nu ne îndoim că contele Iuliu Andrássy şi cu ministrul de externe sunt doi duşmani feroci ai neamului românesc.

„Világ" — e mai aproape iarăş de adevăr. Spune că tratativele au fost întrerupte pentru a fi reluate numai în Ianuarie. A se vedea comunicatul oficial de mai sus.

Incolo spuza de scriitori jidani umplu coloanele ziarelor ungureşti cu — „literatură". Ei se ascund după cele mai sonore nume ungureşti. Sărmanii Unguri.

*

Noua împărţire a circumscripţiilor electorale. Mai multe ziare budapestane au publicat, după „Fügetlen Budapest", amănunte privitor la noua împărţire a circumscripţiilor electorale. „Pesti Naplo" comentând aceste amănunte a afirmat că Românilor li se vor acorda anumite favoruri.

Faţă cu aceste comentare fantastice „Budapester Kordespondenz" a fost autorizată să declare că ele se întemeiază pe combinaţiuni arbitrare şi sunt aşa de departe de adevăr încât merită o simplă desminţire numai, ca publicul nepreocupat să nu fie dus în rătăcire.

*

Camera magnaţilor va ţine şedinţe Luni, în 29 Decemvrie, înainte de ameazi la orele 11, având la ordinea zilei, afară de provizoriul budgetar pentru prima jumătate a anului 1914, proiectele votate mai recent de către camera deputaţilor.

*

Viitoarea sesiune delegaţională. Ni se anunţă din Viena: Guvernele austriac şi ungar au hotărât de acord cu miniştrii comuni, ca viitoarea sesiune delegaţională să fie convocată la Budapesta pe Luni, în 2 Martie. Recepţia delegaţiunilor în palatul regal din Buda va avea loc în 3 Martie.

*

Vacanţa parlamentului român. Ni se anunţă din Bucureşti: Parlamentul va lua vacanţă către sfârşitul săptămânei viitoare şi îndată după votarea diverselor credite, de care a fost sesizat. Vacanţele vor dura până la 10 Ianuarie v.

*

San Giuliano va vizita pe contele Berchtold. După cât se telegrafiază din Viena ziarului „Mesagero", marchizul di San Giuliano, ministru de externe italian, ar vizita pe contele Berchtold în castelul său din Buchlau pe la începutul lui Martie.

---

din regimentele 5 şi 13 de dorobanţi — au trebuit să cedeze forţei covârşitoare a Turcilor; după o luptă crâncenă, până în seară, ai noştri au fost respinşi! Vestea de jale îl mâhneşte pe Domnitor cu atât mai greu, cu cât se confirmă că pierderile sunt considerabile.

9/21 Octomvrie. Zi de Duminecă. Este un frig de 10 grade, însă vreme cu soare. Prinţul Carol asistă la sfinţirea micei biserici bulgare de către protopopul român din Turnu-Măgurele şi preotul taberei. Prinţul găsise biserica neterminată şi, la dorinţa Bulgarilor de-a vedea slujindu-se într'insa, a chemat din Turnu-Măgurele dulgheri, zugravi etc., ca să isprăvească lăcaşul, şi i-a dăruit un clopot. Până acum nici o biserică bulgărească nu putea să aibă clopote; astăzi pentru întâiaşi dată răsună cântecul ce cheamă la rugăciune şi locuitorii satelor vecine se revarsă în valuri, ca să ia parte la serbare. Slujba dumnezeiască ţine două ceasuri; după liturghie se slujeşte un Te-Deum, la care asistă suita prinţului Carol şi mulţi Români şi Ruşi.

Doctorul Davila raportează din ambulanţă că ultimul atac, dela 7/19 Octomvrie, a costat 707 răniţi şi 300 morţi; douăzeci de ofiţeri au fost răniţi şi doi ucişi.

10/22 Octomvrie. De abia astăzi s'a putut încheia un armistiţiu de trei ceasuri pentru îngroparea morţilor. In cursul armistiţului, soldaţii taberelor vrăjmaşe îşi fac mici servicii de politeţe, se îmbie cu ţigări etc. Indată ce se va împlini sorocul de trei ceasuri, bombardarea va începe din nou.

11/23 Octomvrie. Cedându-şi casa din Poradim Impăratului Alexandru, care se va stabili aici, Prinţul Carol îşi caută un alt adăpost şi la marginea satului găseşte o colibă ce-i poate servi la nevoie drept cartier domnesc. Coliba, acoperită cu paie, având pereţii deschişi vânturilor din toate părţile, cuprinde două încăperi; printr'o uşe scundă pătrunzi în prima încăpere, ocupată de jumătate de un cuptor; dar îndată ce aprinzi focul, fumul gros te îneacă, de nu mai puţi sta înlăuntru! A doua încăpere, mai mică, în dosul cuptorului, având o singură ferestruică lipită cu hârtie, este umedă şi foarte scundă, fără podele; aci va fi dormitorul Prinţului. In faţa colibei se întinde o curte mare unde se vor aşeza corturile.

14/26 Octomvrie. Domnitorul scrie Doamnei Elisabeta: „Iţi scriu, stând pe un scaun în faţa micei colibe, unde locuiesc de ieri. Casa mea de pân'acum am pus'o la dispoziţia împăratului, care soseşte azi. Mi-a fost cam neplăcut mutatul, căci fosta mea locuinţă devenise mai confortabilă; dar la război trebue să te împaci cu toate. De câteva zile aproape n'am descălecat de loc.

„Alaltăieri s'au desăvârşit operaţiunile pentru împresurarea Plevnei; bombardarea a 'nceput de pe la ceasurile şapte dimineaţa; Turcii au deschis focul din toate bateriile lor şi nu-ţi pot descrie măreaţa impresie a bubuiturilor de tun; pe la ameazi trupele noastre începură să înainteze pe toată linia, trecând râul Vid... Lupta principală se încinse pe la trei după ameazi, la Gorni-Dubnic; către seară localitatea fu cucerită de garda imperială; pierderile au fost foarte mari, dar tot le întrece cu mult importanţa rezultatelor dobândite; Turcii, cu desăvârşire bătuţi, au fost siliţi să se retragă în Plevna, renunţând la comunicaţia cu Sofia.

„Până la ceasurile cinci am urmărit lupta, stând călare în satul Brestoveţ, care fu ocupat de Turci curând după plecarea mea, dar noaptea fu recucerit de ai noştri.

„... De acuma Plevna este împresurată! Aş vrea să ştiu ce vor mai face Turcii şi n'aş dori să fiu în pielea viteazului Osman Paşa. — Ieri am inspectat călare toate poziţiunile româneşti până la Vid şi am vizitat pe bietul colonel Bradişteanu, care-i greu rănit.

„Gândindu-mă la tine, Te rog să te fereşti de oboselile prea mari şi mai cu seamă să nu asişti la toate operaţiunile răniţilor. Chiar pe mine, care sunt deprins să văd răniţi şi muribunzi, mă cuprind fiori de câte ori privesc la dânşii."

— Doamna Elisabeta scrie din Cotroceni augustului ei soţ:

„Războiul Iţi va folosi în toate privinţele

Scrisoare din Sătmar.

Carăienii pentru sediul episcopiei ungurești. — Miklóssy le permite întrebuințarea limbei ungurești și în cele liturgice.

Sătmar, 24 Decemvrie n.

Cu un vechiu prieten mă plimbam în orașul suferințelor noastre, în acest oraș unde martirii limbei și ai credinței românești au suferit atâta. Și azi ni-e în memorie suferința păr. G. Murășan și a țăranilor din Moftinul-m. și par'că ne vorbește de ea fiecare colț al pușcăriei.... Noi drumeții, cari trecem pe lângă ea privim la ferestrile zăvorîte și ne vine să credem, că prin geamurile murdare ale lor — și azi străbat ca un strigăt spre cer glasuri și dureri cu tainice vești... din cari noi trecătorii deslușim tot mai multe.... Trecem mâhniți și cu sufletul îndurerat.

Abia intrăm însă în cafenea — dându-ne la vorbă — mai alungăm durerile de cari fusesem cuprinși. Incepem a vorbi de-ale noastre: lucruri mai discrete și întâmplări cari s'au petrecut de vr'o câțiva ani de când nu ne văzurăm. In fine ajunsesem cu vorba la politica actuală. Prietenul meu mi-a povestit mai multe și îndeosebi din celea ale episcopiei celei noui — în care e bine inițiat — cari fiind de un interes deosebit le voi povesti așa, precum mi le spusese dânsul:

Credincioșii din Carei cu încetul — în cea mai mare parte — își pierdură limba românească în care li s'a predicat încă pe la anii 80. Azi cu toții vorbesc ungurește, iar „șusterii" sunt făloși de naționalitatea lor poreclită acum neaoș ungurească. In acest păcat regretabil îi urmăresc și vr'o câțiva fii de-ai lor, cari grație banilor românești ajunseseră la pâne mai domnească. Și acești puțini domni, azi sunt propagatorii cei mai fanatici ale ideilor scrintite de maghiarizare. Se luptă umăr la umăr, din răsputeri pentru episcopia cea nouă, pentru limba liturgică ungurească, cu toate că în bulla „Christifideles" se spune: „Limba liturgică, ce are să se introducă în restimp de trei ani în nou înființată dieceză, are să fie greacă. Până atunci se permite în singuraticele parohii limba liturgică ce a fost în uz până acum, fiind cu totul oprită limba maghiară, care nu este liturgică"...

In fruntea mișcării stă advocatul Dr. Merts fost elev al unui liceu românesc, care mai mult din mânie că n'a ajuns advocat la „Arina" din Carei se răsbună destul de crâncen. La propunerea acestuia și a celor câțiva dela comitat o deputație de 20 a mers la vlădica cel unguresc dela Dobrițin, să-l roage ca sediul său episcopesc să-l pună în Careimari.

In această deputație a luat parte și fostul arhidiacon al părților sătmărene Romul Marchiș. Cunoaștem de mult duplicitatea dlui Marchiș. Dlui a participat și la instalarea episcopului unguresc Miklóssy și va participa și la alte festivități patriotice, aranjate cu mare tămbălău — împărtășindu-se în hora frăției de faimosul păpricaș. Și toate acestea le face — precum a mărturisit dlui unui distins bărbat al bisericei noastre — din complezanță, ci că așa cere bunăcuviința...

Au fost la vlădica. Cu toții erau fericiți de vederea lui și exprimându-și dorința de a-l vedea pe el, pe primul vlădică al maghiarizării în mijlocul lor — s'au depărtat cu cugetul, că acum se vor lupta și pentru întroducerea limbei ungurești în cele liturgice. Sosind la vetrele lor părăsite au ținut la sf. Dumitru o adunare în care 30 de inși au votat pentru propunerea Dr-ului Merts adica pentru întroducerea limbei maghiare în cele liturgice, iar 8 contra.

Protocolul adunării l'a trimis la Dobrițin, cerând totodată un termin în care îi va primi Sfinția Sa Miklóssy. Răspunsul la rugare l'au primit în 16 l. c., avizându-i, că în 20 Decemvrie îi primește în audiență. Astfel sub conducerea lui Merts și a învățătorului Boska Tivadar (alias Boșca cu două suflete) au plecat 10 inși la Dobrițin. Spunându-și în audiență Merts dorul inimei sale și a camerazilor săi de aceeaș credință, episcopul Miklóssy abandonând bulă și drept bisericesc ori omenesc a răspuns în următoarele: Precum pentru Români s'au făcut episcopii românești, pentru Ruși episcopii rusești, tot așa și pentru crediciosii gr. cat. maghiari s'a făcut episcopia aceasta maghiară. Chiar pentru aceea *el nu numai că concede să folosească cantorii limba maghiară, dar aceasta o chiar voiește...*

Corifeii mișcării sosind acasă s'au pus la lucru. Invățătorul Boska, care de mult vâslește în apele șovinismului unguresc acum pentru a satisface dorințele celor de sus, conform declarațiilor faiomase ale vlădicului, *Duminecă în 21 l. c. atât la utrenie și slujbă cât și la vecernie aproape toate cântările bisericești le-a cântat ungurește.* Zădarnic l'a rugat d. Marchiș să renunțe la înfăptuirea promisiunilor primite dela Dobrițin — până ce i se va da de știre oficios — n'a vrut. Nici habar n'a avut Boska, ci poate se gândea: bine, bine dle protopop și dta altcum faci și altcum vorbești...

Tot prietenul meu mi-a amintit, că *Miklóssy în săptămâna trecută a dat un circular în care dispune, că în toată administrația bisericească numai limba maghiară se poate folosi.*

Lucruri triste, la auzul cărora stăteam uluit!

Mulți se vor întreba: se poate că prin dispozițiuni de aceste chiar acum să se dea lovitura de moarte credincioșilor români din noua dieceză, când contele Tisza vrea să facă pactul atât de mult pomenit, cu partidul național? Firește că se poate. Ei lucră cu viclenie și arme necunoscute nouă, paralizând puterea noastră, iar noi dormim liniștiți — visând despre o înfrățire imposibilă; și ce e mai principal, ne împăcăm foarte ușor cu un fapt împlinit cum e bunăoară și episcopia cea nouă — și dispozițiunile atât de nedrepte ale vlădicului Miklóssy.

Coresp.

și-Ti va înălța în mod extraordinar situația în fața Europei. — Tu vei fi invidiat: dulce mângâiere, după ce ai fost compătimit unsprezece ani!

„Stau în pridvorul din fața baracei răniților și mă desfătez de splendoarea serii, de minunata lumină a Bucureștilor, de aerul plăcut și de buna stare a răniților mei cari mi-au dat atâtea griji! Numai de-aș ști, pe care dintre dânșii să-i decorez; cu toții ard de dorul medaliilor și ar fi mult îmbărbătați să le dobândească!

„Eu sunt foarte ocupată și adeseori îmi doresc odihna; ce dulce va fi ea după biruință!

(Va urma).

CRONICA SCOLARA

In plină anarhie.

De **Dr. Onisifor Ghibu.**

(Continuare și sfârșit).

Să vedem, în cele următoare câteva din calitățile cărților de limba maghiară ale autorului, care a remediat atâtea defecte.

Mai întâi de toate, autorul nu-și dă seama că manualele lui sunt pentru elevi români; el ia pentru elevii noștri din cl. II piese ungurești din cărți de cetire pentru copii de unguri. Toate istorioarele dela pg. 61—91 sunt așa de grele ca formă, încât ele sunt prea grele și pentru copii de unguri. Iată d. e. prima istorioară pentru cl. II. „Jánosnak az apja öreg és beteges volt, azért nem tudta megkeresni a mindennapi kenyeret. Ez okból János elhatározta, hogy szolgálni megy, csakhogy öreg édesatyján segithessen. Be is állt egy földmiveshez szolgának, a kitől hetenkint 6 korona bért kapott.

János minden vasárnap hazament az édesatyjához és átadta neki a szerzett 6 koronát, hogy abból megéljen. Mikor ezt János gazdája meghallotta, felemelte bérét, csakhogy beteg apját jobban segithesse". (pg. 63).

Cine scrie astfel pentru copiii români de 7 ani, dovedește că habar n'are nici de pedagogie, nici de psihologie, nici de nimic. Propozițiile sunt atât de lungi și de complicate, încât ele sunt și pentru elevii din clasa VI prea grele.

Pentru cunoștințele pedagogice ale dlui Vuia mai e caracteristic, că după ce Abecedarul românesc și l'a întocmit pe baza metodului cuvintelor normale, unul, iar pe celălalt pe baza metodului sunetelor vii, pe cel unguresc îl face după metodul scriptolegic. Pe baza acestui metod dsa dă spre cetire un număr foarte mare de cuvinte necunoscute, cari nu obvin în cadrul învățământului intuitiv pentru cl. I și II. In acest punct d. Vuia e în contrazicere cu Planul de învățământ al nostru ,care zice (pg. 137): „Elevii nu-i permis să citească nimic ce nu înțeleg", și cu Planul statului (nr. 80.000, pg. 65), care zice: „Ne olvasson a gyermek semmi olyat — egy betüt, egy szót sem — aminek jelentését nem ismeri". Dar de unde să știe copilul român din clasa a doua la *cetirea* maghiară cuvinte ca: vonó, bálna, dér, kén, gög, görög, vess, dus, zuzmó, ezer, szárcsa, kánya etc. etc.?

D. Vuia îi învață încă pe copiii din cl. I să se roage ungurește (pg. 30) și încă din cl. I introduce un patriotism, deși planul de învățământ cere ca elevii numai în cl. III să ajungă a cunoaște în românește noțiunea patriei. La pg. 49 are o poezie: *Hontidal,* al cărei cel dintâi vers e:

Mi a haza?

iar la pg. 52 îl duce pe bietul copilaș de 6—7 ani tocmai la — Macău

Fel hát, fel hát a lóra!
Induljunk Makóra!

Incepând cu cl. II dă o grămadă de rugăciuni ungurești, pe cari Planul de învățământ nu le cere. Știm cu toții ce luptă au dus organele noastre superioare bisericești în contra ordinațiunii contelui Apponyi, care cerea ca religia să li se predea elevilor noștri cari cercetează *școlile de stat* și în limba maghiară. Ordinațiunea aceasta, pe care a combătut-o însuș contele Tisza, și pe care noi n'o admitem nici pentru școlile de stat, d. Vuia o respectă în cărțile sale pentru școalele confesionale. Astfel ia, apoi, pe lângă multele rugăciuni și unele piese din religiune, ca d. e. „Jézus Krisztus születése (pg. 122).

In aceeaș ordine de idei, dă pentru copiii noștri, poezii tipice ungurești, cari sau sunt neînțelese pentru noi, sau ne duc la un desechilibru sufletesc. De ex.:

Gazda leszek, telkes gazda,
Ha mondom.
Lesz szép lovam, lesz szép pörge
Kalapom.
Lesz szép pörge kalapomon
Bokréta,
Ünnepnapon ugy megyek a
Templomba!

Unde ajungem cu astfel de lucruri, cari sunt cu totul străine de firea poporului nostru?

Sau o altă poezie, de Posa Lajos, cu sfârșitul:

Nincs szivemnek más hazája,
Csak a Tisza, Duna tája.

Ne-am maghiarizat cu totul, dle Vuia? Adecă încă nu chiar cu totul, dar vine și asta îndată!

Pentru ca să dea dovezi și mai evidente despre patriotismul său veritabil iată-l pe d. Vuia că la pg. 123 dă o piesă de cetire despre Budapesta, după ce până aci n'a dat și vre-o piesă despre Arad, Caransebeș, Sibiiu sau Brașov, și aceasta o face încă pentru cl. III, deși

PRIMA ȘI CEA MAI VECHE CASĂ
DE CLAVIRE ESTE A LUI
FRANZ și ALBERT RENNER
TIMIȘOARA-JOSEFIN
strada HUNYADI nr-ul 12.
Re 128

MARE ASORTIMENT DE
PIANE, PIANINE și HARMONII.
: CALITATEA CEA MAI BUNĂ. :
Prețuri ieftine. Preturi ieftine.

planul o cere numai la sfârşitul clasei a IV. (pg. 143). Şi apoi să nu obţie cărţile unui aşa de bun patriot aprobarea!?

La cl. V d. Vuia dă şi ilustraţii, dar şi aici e foarte evidentă tendinţa de a se insinua cu ele. Te uiţi la ilustraţii: numai „Árpád vezérré választása", A vérszerzödés, Lehel Kürtje, etc., etc., exclusiv scene şi persoane din istoria mai îndepărtată a ţării. N'am nimic în contra acestor ilustraţii, întreb însă pe *pedagogul* Vuia — dacă el există:

E sau nu aderent din principiu al ilustraţiilor în cărţile de cetire? Dacă da, cum se face că nu dă ilustraţii şi pentru clasele 1—4, şi din diferitele ramuri ale vieţii? De ce dă numai din istorie? E lucrul acesta pedagogic? Sau e numai o scandaloasă insinuaţie?

Dar mai iată două documente, cele mai triste documente ale stării şcoalei şi culturii noastre de astăzi. Dl Vuia merge aşa de departe în inconştienţa sa, încât ne face de-a dreptul Maghiari. La pg. 135 găsim următoarele cuvinte despre poetul Arany János *„Széb idegen müveket is forditott* **nyelvünkre"** (A tradus frumoase opere străine *în limba noastră)"*. Ce înseamnă asta? Inseamnă sau că Arany a tradus scrieri străine pe limba românească — ceeace ştim că nu e cazul — sau că noi suntem Unguri!

Şi încă una. La pag. 133 aflăm piesa: *„A haza fiai"*, care se începe astfel:

„A románok **is** a mi édes hazánk fiai? kérdi egyszer Puskás János az iskolában a tanitótól. „Igenis kedves fiam", felelte a tanító, a románok is a mi édes hazánk fiai. Ök is ebben a hazában születtek és nöttek fel, éppen ugy mint mi, és ha meghalnak az ö sirjukra is a haza földje borul". *(Fiii patriei: Şi Românii sunt fiii dulcei noastre patrii?* întreabă într'o zi în şcoală Puskás János pe învăţătorul. Da, dragul meu, — îi răspunse învăţătorul, — şi Românii sunt fiii dulcei noastre patrii. Şi ei s'au născut şi au crescut în aceasta patrie *întocmai ca şi noi,* şi, după moarte şi mormântul lor îl va acoperi pământul acestei patrii").

Ei bine, ce înseamnă aceasta? Insemnează sau o inconştienţă, sau o tradare scârboasă. Pe semne că d. Vuia îşi închipuie lucrul aşa, că până în clasa a VI-a a şcoalei primare, elevii din şcoalele *noastre confesionale,* au ajuns aşa departe, încât s'au maghiarizat cu totul şi vorbesc despre Români ca despre nişte oameni cu totul străini.

Nu există bărbat de stat maghiar, care să aibă îndrăsneala a afirma, că guvernul ar voi să ne *maghiarizeze* cu ajutorul *şcoalei de stat;* dimpotrivă, de câte ori li se dă prilei, afirmă că ei nu voiesc să ne despoaie de naţionalitatea noastră, — iată, însă, că vine dl Vuia — cel care „a depus muncă supraomenească" şi care „a jertfit pe altarul culturei sănătate şi bani" — şi ne dă d-sa Unguri gata *cu ajutorul şcoalei noastre, confesionale.*

Şi — apoi un astfel de om mai are şi curajul de a se crede pe sine un semizeu şi de a-mi arunca mie vorba mare, că am „pălmuit morala"!!

*

Poate că şi cele de până aci ar fi de ajuns să dovedească ceeace am spus la început că, adecă, în literatura noastră didactică domneşte o adevărată anarhie şi că unul din cei mai inconştienţi şi mai periculoşi susţinători ai ei e dl Vuia.

Dar cupa durerilor noastre încă nu s'a umplut. Dlui Vuia i s'a părut, pe semne, că nu-i *aduc* destul cele 14 cărţi pe cari le-a pus în circulaţie şi s'a pus să mai facă o carte nouă, se înţelege ungurească. Iată-l deci pe lucru, dând în câteva zile Partea a III-a a *Cursului practic* pentru învăţarea limbei maghiare, şi încă, cum am amintit, de-adreptul în ediţia a IV-a. (Dl Vuia şi-o fi zicând: „Reclama e sufletul comerţului".) Cartea aceasta e, întocmai ca şi Partea II, pentru cl. IV—VI ale şcoalei poporale. Când mi-a căzut în mână, am rămas uluit, căci nu înţelegeam cum ajunge dl Vuia să dea pentru aceeaş materie în aceeaş clasă *două* manuale, — lucru ne mai pomenit în viaţa şcoalei primare?

Studiind cartea,, am aflat că ea vrea să dea acel material de limbă maghiară din Aritmetică, Geografie, Istorie şi Constituţie, care, după părerea dlui Vuia nu se cuprinde în Partea II. Dar se naşte întrebarea: Dacă P. II nu cuprinde destul material, cum de ea a fost aprobată de d. ministru şi încă în opt ediţii? Şi dacă P. II nu cuprinde destul material, de ce nu a scos dl Vuia ediţia a IX a lui, în care să fi cuprins şi materialul ce lipseşte din ed. VIII? Cum a corespuns până acum nu putea corespunde şi de aici încolo? Sau poate a eşit vre-o lege nouă şcolară, care, începând cu anul 1913, cere de două ori atâta material în limba maghiară, ca dela 1907 încoace? De aşa ceva însă nimeni n'are cunoştinţă.

Dar să vedem ce cuprinde această cea dintâi ediţie a IV a Părţii a III-a.

Cercetându-o cu deamănuntul, găsim că ea deşi e pentru şcoalele noastre confesionale cu limba de propunere română, cuprinde întreg materialul pentru *şcoalele de stat.* Dl Vuia, în graba cu care lucrează, se vede că şi-a luat înainte planul pentru şcoalele de stat şi, câteva manuale pentru aceste şcoale, şi s'a pus să facă, cu ajutorul foarfecei, o nouă carte pentru şcolile *confesionale.*

Planul de învăţământ ministerial Nr. 80.000/910 prescrie ca să se ia în ungureşte şi anumite lucruri din Aritmetică, Geografie, Istorie şi Constituţia patriei. *Ce şi cât* să se ia din aceste materii în limba română e fixat la pg. 11—20, iar ce să se ia din ele în limba maghiară e fixat la pg. 3—11. In ungureşte se iau numai anumite părţi, în vreme ce altele, cari din punctul de vedere al educaţiei patriotice sunt indiferente, se iau numai româneşte. Dar domnul Vuia, care dela 1907—1913 a interpretat corect această parte a planului de învăţământ, vine acum şi-i dă altă interpretare, în sensul că ia în limba maghiară absolut tot ce a luat în limba română. Astfel, deşi Planul de învăţământ ministerial — singurul după care se orientează dl Vuia, deşi noi ne avem planul nostru, aprobat de ministru — cere din geografie numai geografia patriei în limba maghiară, (pg. 7) dl Vuia vine, la 1913, şi dă şi întreaga geografie universală în ungureşte (pg. 23—25; 36—54; 61—79). Mai departe, deşi Planul, cere din Aritmetică în cl. IV numai calculări cu numeri întregi peste 1000 (pg. 8), dl Vuia dă şi frângerile vulgare. In cl. V Planul cere tot numai socoteli cu numeri întregi (pg. 9), d. Vuia dă tot felul de operaţiuni cu frângeri zecimale şi vulgare, deşi Planul cere numai în cl. VI frângerile. Afară de acestea d. Vuia dă în ungureşte şi întreagă *Geometria* (pg. 148—152 şi 160—162), pe care Planul nu o cere decât româneşte!

Dacă cartea aceasta va fi aprobată de dl ministru, — ceeace-i foarte probabil, căci dl Vuia pare a sta foarte bine cu recenzenţii — şi dacă ea se va introduce în şcoala românească — vom avea cea mai tristă privelişte din toate câte ni s'au dat spre vedere până acum: se va introduce, contrar legii, o cantitate îndoită de limbă maghiară în şcoalele noastre şi aceasta, tocmai în anul în care mii de învăţători români au declarat în conferinţele şi adunările lor, că şi cantitatea de până acum trece peste puterile omeneşti.

Şi dl Vuia, cel care a „remediat atâtea defecte în ogorul şcoalei româneşti", etc etc. etc. va avea marea satisfacţie de a putea exclama:

Prin mine s'a făcut lucrul!

Şi acum: cum stăm cu Morala, dle Vuia? Cine a pălmuit-o?

Nagy Jenő,
specialist pentru dinţi artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinţi şi cu plăţiri în rate favorabile,
Ordinează ziua întreagă.
(97—)

„Cartea verde" a României.

— Documente. —

(Continuare).

Al 123-lea.

Ministrul plenipotenţiar al României la Londra raportează ministrului afacerilor străine, la 14 Martie 1913 despre delegaţia Macedo-Românilor la Sir Edward Grey.

Al 124-lea.

Ministrul plenipotenţiar al României la Berlin către ministrul afacerilor străine, la 15 Martie 1913:

Domnule prim-ministru.

...Am avut ocaziunea a examina din nou, atât cu d. secretar de stat, cât şi cu fiecare din reprezentanţii celor trei puteri (Austro-Ungaria, Italia şi Anglia), întreaga chestiune a litigiului nostru cu Bulgaria, nu numai din punctul de privire special al relaţiilor noastre cu regatul vecin, dar şi din acel al interesului general european.

Noul ambasador italian, d. Bollati, care a luat de curând posesiunea de postul său ca succesor al dlui Pansa, cunoştea bine toată chestiunea în calitate de secretar general al ministerului afacerilor străine din Roma. Excelenţa Sa este una din personalităţile cele mai bine iniţiate în toate amănuntele politicei internaţionale şi păstrează, în deosebi pentru România, un viu interes încă de când a fost secretar al legaţiunii italiene la Bucureşti, în timpul ministerului Curtopassi. Din unele întrebări ce mi-a pus cu privire la personalităţile mai marcante ale ţării şi la situaţiunea noastră internă, am putut observa că este foarte în curent cu toate împrejurările externe şi interne ale politicei noastre. D. Bollati mi-a confirmat din nou că guvernul său este hotărît a susţine la conferinţa dela Petersburg, împreună cu cabinetele din Berlin şi Viena ca oraşul Silistra să fie cuprins în rectificarea de fruntarie, pe care, de altminteri, toate puterile, fără deosebire de grupare, o recunosc în principiu ca o justă şi necesară revendicare a României. D-sa mi-a vorbit şi de acţiunea diplomatică, cunoscută Excelenţei Voastre, pe care puterile întreitei alianţe au întreprins-o pelângă celelalte cabinete, de când guvernul român declarase că oraşul Silistra formează punctul de căpetenie al soluţiunii ce urmează a se da acestei chestiuni. Acţiunea aceasta a fost şi este încă pe cât se poate de stăruitoare, profitând de toate ocaziunile ce se ofereau, în cursul negocierilor continue dintre marile puteri asupra grelelor probleme la ordinea zilei, pentru a câştiga cel puţin o majoritate favorabilă cererii României cu privire la oraşul Silistra şi a evita, astfel, asupra acestui punct esenţial pentru guvernul nostru, paritatea de voturi la conferinţa ambasadorilor ce se va întruni zilele acestea la Petersburg. Căci, pronunţându-se deocamdată majoritatea puterilor pentru chestiunea oraşului, s'ar deschide calea pentru a dobândi în cele din urmă şi unanimitatea necesară unei hotăriri definitive.

Din toate convorbirile mele sus menţionate rezultă însă că, până acum, ministrul afacerilor străine al Rusiei nu pare dispus a consimţi la cedarea Silistrei, ci ar recomanda o soluţiune prin care înălţimile şi întăriturile din jurul oraşului ar trece de partea României; totodată ni s'ar concede şi o întindere mai mare pe coasta Mării-Negre, decât cea oferită de Bulgaria; iar oraşul ar rămânea acesteia din urmă.

Incât priveşte atitudinea guvernului francez, am semnalat Excelenţei Voastre, prin telegraf, modul cum s'a rostit noul ambasador, d. Delcassé, la trecerea sa prin Berlin. De atunci veţi fi aflat dela Petersburg că în conversaţiile sale cu colegii săi de acolo s'a pronunţat şi mai categoric în sensul că, în chestiunea oraşului Silistra, nu înţelege să se despartă de părerea ce o va susţine ministrul Rusiei.

Nu ar rămânea, prin urmare, decât Anglia, care ar putea să formeze, alături cu tripla alianţă, o majoritate pentru cedarea oraşului. Sir

Edward Grey a arătat multă bună voință pentru România în chestiunea admiterii reprezentantului țării la consfătuirea ambasadorilor, admitere pe care a susținut-o în contra dificultăților ridicate mereu de către ambasadorul Franței, d. Paul Cambon. De aci însă nu s'ar putea deduce încă — după oarecari indicațiuni ce am primit aci — cumcă și în chestiunea Silistrei Sir Edward ar fi dispus a lua o atitudine care ar fi contrară părerii dlui Sassonow. Politica Angliei, în gravele probleme de cari atârna și atârnă încă pacea între marile puteri, a trebuit să apese atât de tare în cumpăna opusă alianței franco-ruse, încât este îndoelnic dacă într'o chestiune, în care Anglia nu este direct interesată, și pe care din punctul ei de privire general, o consideră ca mai puțin importantă, ar consimți să facă dificultăți Rusiei în modul cum această putere înțelege să-și îndeplinească rolul de arbitru între România și Bulgaria...

Beldiman.

125, 126 și 128.

Două telegrame a ministrului plenipotențiar al României la Petersburg către ministrul afacerilor străine, prin cari comunică ținerea primei conferințe la Petersburg pe ziua de 18 (31) Martie 1913.

Al 127-lea.

Ministrul plenipotențiar al României la Roma telegrafiază ministrului afacerilor străine:

...După comunicările primite aici de către ambasadori, pare că s'a produs oarecare lumină în conferința dela Petersburg, în diferendul nostru cu Bulgaria. Negocierile conferinței ar marca tendința de a se găsi un teren de împăciuire, pe baza obținerei Silistrei pentru noi, contra oare-căror despăgubiri financiare date Bulgarilor, cari mai doresc și un pod la Șistov. La conferință, tripla alianță a sprijinit cererile noastre. Marchizul Carlotti a expus necesitatea strategică pentru noi de a avea orașul Silistra drept garnizoană. D. Delcassé ar fi susținut de asemenea cererea noastră, în privința orașului Silistra.

Al 129-lea.

Cuprinde o telegramă a dlui Mișu către d. Maiorescu în privința chestiei frontierei de sud a Albaniei, care rămâne mereu în suspenzie. Majoritatea marilor puteri pare a fi favorabilă mai mult Grecilor.

Al 130-lea.

Raportat Majestății Sale Regelui, la 6 Aprilie 1913.

Astăzi la orele 9 dim. a venit la mine d. Ristici, ministrul sârbesc, și mi-a vorbit de neînțelegerile lor cu Bulgarii, că Bulgarii nu s'au ținut de angajamentul luat în tractatul de alianță cu Sârbii.

După această introducere, în care am fost informat despre obligațiile reciproce ale aliaților, d. Ristici mi-a spus, că d. Pasici dorește încă o înțelegere amicală cu guvernul bulgar, dar dacă nu s'ar putea înlătura conflictul, l'a însărcinat să ne întrebe care ar fi atitudinea noastră și dacă am fi dispuși să încheiem cu Serbia o alianță curat defensivă contra Bulgariei?

I-am răspuns, că trebuie să raportez întâi M. S. Regelui propunerea făcută și îi voiu da răspunsul mai târziu, dar că poate va trece mai multă vreme, având să așteptăm întâi rezultatul mediațiunii dela St. Petersburg.

De vreme ce regele Greciei, la audiența de plecare a ministrului nostru plenipotențiar, pe la sfârșitul lunei Martie a vorbit de o alianță a Greciei cu România în contra pretențiilor bulgare, e probabil că și guvernul grecesc ne va face propuneri analoage cu cele sârbești. Dar, conform atitudinei hotărîte de M. S. regele, va fi indicat să-i răspund și lui în mod evasiv. Până ce amândouă guvernele nu vor rupe pe față alianța cu Bulgaria și nu va izbucni un conflict efectiv între ele, este totdeuna de temut cu tratările pentru o alianță cu noi să slujească la înduplecarea Bulgariei spre concesiunile cerute de Sârbi și Greci și la o din nou cimentare a vechii lor alianțe în dauna României.

Noi nu putem interveni decât în momentul izbucnirii conflictului armat între ele, și atunci să cuvine să avem mâna liberă pentru a impune pacea.

T. Maiorescu.

Al 131-lea.

La 26 Aprilie 1913, d. Nanu telegrafiază dlui Maiorescu:

„Protocolul mediațiunei a fost semnat azi; conform angajamentului luat față de guvernul bulgar va fi ținut secret până la încheerea păcii".

Documentul 131 bis.

Protocolul dela Petersburg.

Conferința ambasadorilor întrunită la Petersburg, și la care au luat parte, sub prezidența ministrului imperial al afacerilor străine al Rusiei ambasadorii Germaniei, Angliei, Austro-Ungariei, Italiei și Franței, pentru a se pronunța asupra diferendului care s'a iscat între guvernul bulgar și român în privința frontierei meridionale a Dobrogei;

Dupăce a examinat revendicările formulate de România și concesiile făcute de Bulgaria.

Decide:

1. Orașul Silistra trebue să fie atribuit României.

Noua frontieră româno-bulgară va pleca dela un punct pe Dunăre la trei kilometri aproximativ la vest de periferia Silistrei, va tăia drumul Șumlei, apoi drumul Varnei, tot la trei kilometri aproximativ de periferia orașului și va atinge direct frontiera actuală.

O comisie româno-bulgară va fixa pe teren, în termen de trei luni dela data prezentei hotăriri, traseul frontierei.

La nevoe, această comisiune va putea să-și adaoge experți numiți de puterile mediatoare.

2. Guvernul român va da o îndemnitate acelor supuși bulgari, locuitori ai Silistrei sau ai teritorului inglobat în noua frontieră, cari vor aduce la cunoștință, în termen de 6 luni dela data prezentei deciziuni, hotărirea de a părăsi orașul sau teritorul din nou delimitat.

O comisiune mixtă româno-bulgară, după ce va fi constatat daunele, va fixa și cifra indemnității.

La nevoe comisia va putea să-și adauge experți numiți de puterile mediatoare.

3. Conform angajamentului pe care s'a declarat gata să-l ia, Bulgaria nu va ridica nici o fortificație de-alungul frontierei actuale, dela Dunăre până la Marea Neagră.

O comisie mixtă va determina, în termen de 6 luni dela data prezentei hotăriri, zona în interiorul căreia Bulgaria își interzice de a ridica fortificații și se obligă să le radă pe acelea cari există.

La nevoe comisia va putea să-și adaoge experți numiți de comisiile mediatoare.

4. Conferința înregistrează declarația făcută la Londra de delegatul bulgar, și consemnată în protocolul din 16 (29) Ianuarie 1913, după care „Bulgaria consimte să dea autonomia școlilor și bisericilor kuțo-vlahe, cari vor cădea în viitoarele posesii bulgare, atâta cât aceste școli vor fi frecventate de Kuțovlahi, — și se îngădue crearea unui episcopat pentru aceiași Kuțovlahi, cu facultatea pentru guvernul român de a subvenționa sub controlul guvernului bulgar, zisele instituții culturale".

Inainte de a se despărți, conferința se crede datoare să aducă omagii dispozițiilor cunoscute ale Bulgariei pentru a menține și a strânge legăturile de prietenie cu România.

Al 132-lea.

Ministrul plenipotențiar al României la Londra către ministrul afacerilor străine la 27 Martie, raportează, că deși conferența dela Londra recunoaște ca justă cererea guvernului român de a se lua în tratatul de pace dela Londra între Turcia și statele balcanice amnistiarea Aromânilor macedoneni, urmăriți de unele din statele beligerante pentru cauze rezultând din starea de rsăboiu, conferința a hotărît ca această clauză nu trebuie înscrisă în tractatul de pace, și a luat rezoluția ca puterile să invite pe beligeranți de a acorda o amnistie generală tuturor minorităților, fără deosebire de rasă și de religie. Această amnistie se va sancționa în tractatele speciale ce se vor încheia, după tractatul preliminar de pace, între beligeranți.

Al 133-lea.

Ministrul plenipotențiar al României la St. Petersburg transmite la 30 Aprilie ministrului afacerilor străine, sub plic, exemplarul protocolului mediațiunii marilor puteri în diferendul româno-bulgar.

Al 134-lea.

Raportat Majestății Sale regelui la 2 Maiu 1913:

Astăzi la orele 11 a. m. a venit la ministerul de externe, ministrul grec d. Papadiamantopulos, și mi-a comunicat verbal, după însărcinarea guvernului său:

1. Că guvernul elin va da bisericilor și școalelor macedo-române, în regiunile ce le va anexa Grecia, deplina libertate a funcționării în limba macedo-română.

Eu am răspuns că mă așteptam la aceasta, după declararea deja făcută de d. Venizelos dlui Take Ionescu la Londra, dar că eu îl rog ca acum să-mi dea această declarație sub o formă oarecare în scris și să adauge că e bine înțeles, că statul român va subvenționa (ca mai inainte sub Turci) acele biserici și școale și că în conformitate cu regulele canonice ortodoxe, biserica macedo-română va avea și dreptul la un episcopat.

D. Papadiamantopulos a mai adăogat:

2. Că guvernul elin întreabă dacă suntem dispuși a încheia o alianță cu Grecia, fiindcă pretențiile Bulgarilor devin amenințătoare.

Am răspuns că asupra unei asemenea chestiuni trebuie să raportez M. S. regelui și colegilor mei din minister și că, deocamdată impresia mea personală este că trebuie mai întâi să terminăm cu rezultatul mediațiunei dela Petersburg față de parlamentul nostru, și apoi să hotărim asupra atitudinei României în noua criză balcanică.

T. Maiorescu.

Scrisoare din Caransebeș.

Caransebeș, 24 Decemvrie.

Luni, în 22 Decemvrie n. și-au ținut preoții din tractul Caransebeșului *conferința tractuală* obicinuită. Conferința a avut loc în școala confesională română, fiind prezidiată de Prea On. D. protopresbiter A. Ghidiu. S'au prezentat la conferență în număr frumos preoțimea tractuală, doi profesori seminariali, aducând cu dânșii și pe clericii cursului III de teologie, spre a le arăta încă de acum, măcar numai o parte a problemelor ce trebuie să-i preocupe ca viitori preoți.

Conferința s'a ocupat cu unele dintre cele mai arzătoare chestiuni, ce trebuie să intereseze de aproape preoțimea noastră: cu studiul religiei în școala poporală, apoi cu mijloacele de combatere ale nazarenismului, aceasta plagă primejdioasă pe corpul bisericei noastre.

Dupăce se constitue biroul nou, alegând notar pe părintele I. Popoviciu, iar casier pe părintele N. Corneanu, se trece la ordinea de zi.

Părintele protopop A. Ghidiu vorbește despre importanța învățământului religios în școala primară, arată felul de a fi aplicate treptele formale la predarea religiei, apoi ține o prelegere de model, având ca subiect istirioara religioasă-morală „Nuca".

Urmează o discuție amănunțită asupra prelegerii ținute.

Ca rezultat al discuțiilor se ia hotărîrea, ca pentru viitor să fie rugați profesorii seminariali să țină la aceste întruniri preoțești mai multe conferințe teoretice, cât și prelegeri practice, cu scopul de a promova învățământul religiei în școala poporală.

Ar fi de dorit ca atât catecheții, cât și profesorii de didactică-metodică ai seminarului, ca cei mai competenți în materie, să se intereseze tot mai mult de această problemă a învățământului, atât de importantă pentru noi.

Al doilea punct însemnat din programul conferenței a fost disertația „Despre nazarenism" a distinsului preot Virgil Musta din Glâmboca.

Dupăce face istoricul acestei secte, ne arată — după posibilitate — cauzele lățirii ei între Români. O grea problemă, cu care mulți s'au

ocupat până acum, fără a fi putut-o însă rezolvi în mod definitiv.

Ne arată — prin cazul întâmplat în comuna sf. sale — cum nici cu duhul blândeţei, nici cu forţa nu pot fi abătute aceste victime dela calea greşită ce au apucat. Cea mai respingătoare dintre învăţăturile lor este, să nu cinstim crucea şi icoanele, căci — zic ei — astfel slujim idolilor şi chipurilor cioplite. Disertantul arată apoi diferitele apucături, prin cari fac, ca învăţăturile lor să se răspândească în popor. Cere în sfârşit, ca în conferenţe să se stabilească mijloace de combatere unitare, pentrucă numai astfel se poate ajunge la rezultat mulţămitor.

După terminarea disertaţiei, se începe o discuţie vie, în cadrul căreia se fac diferite propuneri cu privire la combaterea acestei secte. Unii zic, că îndată ce se observă în vr'o comună aderenţi a acestei secte, preotul respectiv să caute imediat prin mijlocirea organelor administrative, ca aceştia să primească îndată un loc anumit pentru cimiter, împiedecând în felul acesta pe mulţi de a trece la nazarenism, căci mai toţi ţin foarte mult la aceea, de a fi îngropaţi în locul, unde se află şi strămoşii lor.

Ar fi bine, ca aceste probleme să fie discutate cu mare interes în toate conferenţele preoţeşti, ceeace ar aduce cu sine, că în fine tot am afla cele mai sigure mijloace pentru combaterea acestei secte periculoase.

*

Marţi, în 23 Decemvrie a. c. a avut loc alegerea funcţionarilor în magistratul orăşenesc. Se ştia dinainte, că vor fi aleşi cu unanimitate vechii funcţionari în frunte cu primarul Bordan. Lupta s'a dat numai în jurul postului de fisc orăşenesc, post ocupat până acum de cunoscutul kossuthist român Florea Bozgan. Competaseră aproape toţi advocaţii din loc. A fost ales cu 40 voturi Dr. Lukács Imre, advocatul „Băncii Poporale" din loc, faţă de advocatul român Dr. Coriolan Grădinariu, care a întrunit numai 14 voturi. Se svoneşte, că din aceste voturi 8—9 ar fi fost străine. Şi e ştiut, că reprezentanţa are aproape 18—20 membri români.

Am suferit deci în politica noastră locală o nouă înfrângere. Ba ce e mai mult candidatul oficios al partidului naţional nu a fost luat nici măcar în candidaţie.

Rezultă deci şi de aici, că în viitor trebuie să ne impunem prin solidaritate, prin o activitate laborioasă desvoltată în interesul bineînţeput al cetăţenilor români şi prin demnitatea ce ne-o dă ca partid numărul covârşitor al locuitorilor români din Caransebeş.

Corespondent.

Cronica externă.

Constantinopolul, insulele, Albania. Rusia a terminat schimbul de vederi cu Parisul şi cu Londra şi pare că evită să redeschidă discuţia cu Berlinul. Guvernul din Petersburg nu poate fi mulţumit de hotărârea Porţii în privinţa taxei vamale impusă de aceasta. Turcii obiectează amestecul puterilor în chestia numirei generalului Sanders, constituie un atentat la drepturile de organizaţie internă a imperiului otoman.

E de constatat că Anglia nu e de loc împiedecată de afacerea Constantinopolului şi continuă negocierile internaţionale cu privire la insulele Egee şi la frontiera albaneză. Propunerile ei nemulţumesc pentru Turci pentrucă li se ia Epirul.

Totuşi, o agravare a situaţiei internaţionale e exclusă chiar de cei mai pesimişti.

*

Penetraţiunea italiană în Fezzan. Se anunţă din Roma: Cu supunerea triburilor Magahr Izukoida, cele mai răsboinice din întregul Fezzan, ocuparea acestei regiuni de către trupele italiene se poate privi ca împlinită. Serviciul de caravane între Sokna şi Brak a fost restabilit, asigurându-se astfel comunicaţiile între Fezzanul occidental şi Tripoli.

*

REVOLUŢIA MOHAMEDANILOR IMINENTĂ. Ziarul turcesc „Sassviri Evkiar" scrie că atitudinea triplei înţelegeri faţă de Turcia şi mai cu seamă în ce priveşte chestiunea armenească, va provoca o puternică fierbere în întreg islamul. Toţi Mahomedanii din India, Egipt, Maroc, Tunisia şi Algeria se vor răscula sa apere califatul în contra atacurilor ce i se pregătesc.

Ştirea aceasta a ziarului tânăr-turc a produs mare senzaţie.

*

Concordatul între Serbia şi Vatican. Ziarul „Echo de Paris" asigură că în primele zile ale lui Ianuarie va sosi la Roma delegaţiunea sârbească, însărcinată cu negocierile concordatului pe care guvrnul din Belgrad doreşte să le închee cu Vaticanul. Delegaţiunea va fi alcătuită din ministrul I. P., din mai mulţi jurişti, ca şi de un teolog catolic.

INFORMAŢIUNI

Reprezentaţia societăţei „Carmen"*).

Bucureşti, 23 Dec.

O încercare ce trebuie aplaudată şi o muncă ce trebuie lăudată: iată ce este *„Indrăzneala"* dlui *D. G. Kiriac*, de a da, la Teatrul Naţional, o reprezentaţie de operă, în româneşte, cu corul societăţii române *„Carmen"*, cu solişti *români*, cu orchestra ministerului de instrucţie *român*. „Indrăzneala" ce se va repeta Mercuri şi Vineri — a fost găsită îndreptăţită şi a fost aprobată de tot publicul *român* ce tixea aseară, sala Teatrului Naţional. Alteţele Lor Regale principesele Maria şi Elisabeta şi principele Carol au asistat şi... au aplaudat.

„La Şezătoare", piesă într'un act a dlor Sandu-Aldea şi Borcea, cu muzica de d. *T. Brediceanu*, a dat dnei *Veturia Triteanu* şi dlui *G. Folescu*, prilejul să cânte frumos de tot un *duo* şi a înlesnit orchestrei ministerului, posibilitatea de a ne dovedi încă odată că tot nu s'a resimţit suficient de binefăcătoarea intervenţie în conducere a muzicanţilor *Siegfried Wagner* şi *D. G. Kiriac*.

A urmat *„Cavaleria Rusticană"*, nestimatul giuvaer de inspiraţie al lui *Mascagni*. De astă dată, orchestra a încercat să recâştige ce pierduse înainte şi a secundat corect numerosul cor al societăţii *„Carmen"*, care a făcut o impresie excelentă, cum face, de altfel, de câte ori se prezintă publicului.

Dşoara *M. Zaborovschi* ar putea acorda Lolei, la viitoarele reprezentaţiuni, un costum mai puţin înveselitor şi mai mare grije în exteriorizarea graţiilor, inerente rolului. Dna *M. Şeinescu* va trebui să dea mai multă atenţie grimării: simplele creionări cu cari îşi tatuase obrazul, nu-i dădeau deloc înfăţişarea respectabilă a bătrânei „Mama Lucia" şi erau foarte neplăcute ochiului. Aceste mici lipsuri au cam pus în umbră conştienţiositatea cu care, amândouă şi-au susţinut părţile.

D. *Ştefan Mărcuş* (Turriddu) are o voce plăcută, cam voalată, puternică în notele înalte, o înfăţişare simpatică şi un joc de scenă degajat, ce ni-l arată ca bine deprins cu scena.

Glasul frumos, bine timbrat, sănătos şi bine condus, al dlui G. *Folescu* nu mai are nevoie de laudă. Jocul dsale de scenă a fost însă, o revelaţie: cântul inteligent, plin de intenţii, expresivitatea mimicei, mişcărilor, până şi a umbletului: totul a fost în armonie cu rolul şi a impresionat deosebit de plăcut.

Santuzza a fost dna *Veturia Triteanu* „privighetoarea Ardealului" şi, aseară, privighetoarea Teatrului Naţional. O voce caldă, vibrantă, întinsă, limpede, catifelată; un dramatism puternic; o înfăţişare adorabilă în gingăşie, în modestie,în suferinţă; o privire adâncă, pătrunzătoare plină de înţelesuri: iată ce a ştiut şi ce a putut da dna Triteanu rolului său şi iată ce i-a cucerit ovaţii şi flori.

Cu elemente ca dsa şi ca d. Folescu şi cu altele, pe cari le avem, dar pe cari reprezentaţia de aseară nu ni le-a putut prezenta, o mare parte din condiţiile de existenţă ale atât de mult doritei *Opere române*, se vede asigurată.

Pentruca *visul* să devină *realitate*, mai se cere o binevoitoare, utilă şi necesară solicitudine. S'o aşteptăm.

T. T.

*) Corespondenţă întârziată.

Arad, 25 Decemvrie 1913.

Mersul vremii. *Institutul meteorologic anunţă vreme schimbăcioasă, îngheţuri, în unele locuri ploi sau ninsori.*

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, îngheţuri.

Temperatura la amiazi a fost de 1.0 C.

— **REGINA ROMÂNIEI DECORATĂ DE FRANCISC IOSIF. „Neue Freie Presse' anunţă: Ministrul Czernin care se va întoarce zilele acestea la Bucureşti va aduce reginei Carmen Sylva, cu prilejul împlinirei vârstei de 70 de ani, marea Cruce a Ordinului Elisabeta şi o scriscare autografă a împăratului.**

Sporirea congruei. Ni se anunţă că în anul viitor congrua preoţimei noastre se va spori în mod mulţumitor.

Pentru un meeting naţional în Bucureşti. Următorul apel s'a lansat în Bucureşti:

Români,

Pacea dela Bucureşti a pus capăt răsboiului din Balcani.

Intervenţia hotărîtă a României a înlăturat desechilibrul, ce era pe cale să se producă.

Graţie aceleaşi intervenţii şi-a fixat România graniţa necesară spre miază-zi şi şi-a mărit prestigiul în faţa statelor balcanice şi în faţa marilor puteri.

Înţelepciunea gloriosului nostru rege, acordul între partidele politice, patriotismul şi avântul extraordinar al poporului au făcut posibilă această intervenţie în felul uimitor de energic în care s'a produs; a făcut posibilă încheierea păcei dela Bucureşti, cu pretenţiuni atât de moderate din partea noastră într'un timp când eram arbitri situaţiunei.

Au mai fost însă şi alţi factori cari au contribuit la izbânda noastră, cari au contribuit să putem creia o stare de lucruri durabile.

Astăzi ştim că în decursul crizei balcanice în decursul împrejurărilor grele prin cari am trecut, am avut de partea noastră pe unele din marile puteri, am avut de partea noastră şi însemnaţi factori externi.

Români,

Maj. Sa regele prin mesajul de deschidere a actualei sesiuni a corpurilor legiuitoare a recunoscut partea de glorie, ce se cuvine în această acţiune a noastră, ţărei şi bravei noastre armate.

Ţara întreagă a adus omagii şi recunoştinţă iubitului nostru suveran, pentru modul cum a condus şi de data aceasta destinele României.

Partidele politice prin reprezentanţii lor autorizaţi, au scos în evidenţă rolul ce l-a avut fiecare în parte. Un lucru mai aşteaptă o evlavioasă pomenire: *Rolul factorilor externi amici.*

Pentru acest lucru ne-am hotărît să vă invităm la un mare meeting naţional, care va avea loc la Ateneu a doua zi de Crăciun, Joi 26 c. la orele 2 şi jumătate.

Români,

Veniţi cu toţii, ca, după ce am dat dovadă de atâta avânt şi energie întru apărarea intereselor scumpei noastre patrii, să dăm dovadă că suntem însufleţiţi de cel mai frumos sentiment, de sentimentul de gratitudine.

Veniţi cu toţii să ne exprimăm recunoştinţa către acei factori din afară, cari prin purtarea lor faţă de noi, şi-au câştigat un drept la ea.

Vom da în chipul acesta şi dovadă de maturitate politică şi vom face să se ştie că Românul nu uită.

Dr. C. Istrati, S. Mehedinţi, S. Mândrescu, profesori universitari.

Premiul Nobel pentru pace. Citim în „Universul": *Pentru viitorul premiu al păcii, al institutului Nobel, ziarele străine scriu că va fi propus d. prim-ministru Titu Maiorescu, preşedintele conferinţei statelor balcanice pentru încheierea păcii.*

Fierbere într'o comună românească. Din comuna românească Nădab (comitatul Arad, cercul Chişineului) ne sosesc ştiri îngrijorătoare. Paşnicii Nădăbeni sunt în fierberea cea mai mare din cauza comasării păşunatului lor, ordonate de către judecătoria din Arad.

Incă nainte cu 20 de ani vre-o câţiva locuitori ai comunei Nădab au cerut comasarea pământurilor urbariale din comună. Deşi majoritatea locuitorilor au fost contra acestei comasări totuşi judecătoria din Arad a ordonat'o. Rezultatul comasării a provocat însă o mare nemulţumire chiar şi între acei cari o ceruseră. S'a dat deci, apel împotriva rezultatului comasării. Judecătorul constatând apoi că de fapt s'au comis incorectităţi la comasare a enunţat sentinţă de anulare, care setinţă a fost apoi întărită şi de către Curtea de casaţie. S'a ordonat deci o a doua comasare. Spiritele, cari se liniştiseră deja a fost însă acum din nou tulburate.

Vre-o câţiva locuitori au cerut ca păşunatul comunei să fie împărţit între proprietarii de pământ conform averii lor. Majoritatea locuitorilor au protestat, căci ocupându-se ei pe lângă agricultură şi cu creşterea de vite, au lipsă mare de păşunat. Judecătoria din Arad cu toate aceste totuş a ordonat ca păşunatul să fie împărţit în 4 părţi. Sentinţa aceasta a înverşunat spiritele la culme, încât situaţia comisiei de comasare devenise foarte critică.

Locuitorii Nădabului l'au rugat acum pe cunoscutul şi distinsul advocat român din Arad d. **Dr. Cornel Iancu** să înainteze apel la Curtea de apel din Oradea-mare împotriva sentinţei judecătoriei din Arad.

D. Dr. Cornel Iancu va cere anularea sentinţei judecătoriei din Arad deoarece aceasta a disconsiderat articolul de lege din 1908, care dispune lămurit că comasarea păşunatelor se poate executa numai cu permisiune prealabilă acordată de ministrul de agricultură.

Alegere de vicenotar. Ni se scrie: In fruntaşa comună Ecica-română, care formează cel mai extrem punct al periferiilor româneşti apusene, a fost ales Luni, în 22 Decemvrie n., vicenotar doritul poporului d. Emil F. Negruţiu, originar din Lechinţa, câmpia Ardealului. Poporul a fost foarte însufleţit de calităţile alesului şi sperăm ca această însufleţire să nu fie desmintită prin activitatea alesului.

S'auzim de bine. **Un alegător.**

Necrolog. Aflăm că dna Elena Macavei n. Bisa, din Buciumani, a murit azi, în 25 Decemvrie n. în etate de 70 de ani. Cine a făcut călătorii prin Munţii Apuseni ai Ardealului şi a trecut prin Buciumani, a fost oaspele casei sale în cei 52 de ani ce i-a trăit această nobilă matroană, acolo, în acel iubit colţ românesc. Lasă în urma sa o familie numeroasă, copii, nepoţi şi strănepoţi.

Dumnezeu s'o odihnească.

D. Alex. Marghiloman, ministrul finanţelor, a depus la cameră un proect de lege întovărăşit de un caet de anulare a creditelor în comptul budgetului în curs, pentru o sumă de 9,157.000 lei şi pentru deschiderea de credite pentru un total de 9,046.000 lei.

In primul rând în nouile credite se găseşte destinată o sumă de 700.000 de lei, necesară pentru punerea în aplicare a legei de organizare a corpului amploiaţilor poştelor şi telegrafelor.

Un alt credit este deschis pentru crearea unei legaţii a României în Albania, al cărui titular va trebui să se găsească la postul său până la 15 Ianuarie st. n., epocă la care se crede că principele de Wied va putea să ia posesiunea tronului său.

Decoraţiuni pentru gasirea Giocondei. Consiliul de miniştri din Franţa a hotărît ca să fie decoraţi funcţionarii italieni cari au contribuit la recăpătarea tabloului „Gioconda".

Rivalităţile greco-turceşti. Ştirea că Turcia a cumpărat Dreadnougthul brazilian Rio de Janerio, a pricinuit mare nelinişte la Atena, deoarece cumpărarea e considerată ca gând de răsboi contra Greciei. Presa grecească cere guvernului să-şi procure un vas identic.

Sporirea armamentului maritim militar român. La ministerul de răsboiu român se studiază chestiunea sporirei armamentului maritim militar român. Aceasta în legătură cu nouile vase comandate. O comsiune compusă din dnii: amiral Bănescu şi comandorii Niculescu-Rizea şi Frunzănescu a plecat în striănătate pentru a vizita fabricele cele mai de seamă.

Deschiderea şcoalelor din Dobrici. Luni s'a făcut cu o deosebită solemnitate la Dobrici deschiderea şcoalelor, în prezenţa arhiereului Bartolomeu, a prefectului Victor Bilciurescu, preşedintele Trib. Alexiu, colonelului Toplicescu, col. Herescu şi a unui numeros public.

1 miliard 900 de milioane pentru căile ferate italiene. Direcţiunea generală a căilor ferate italiene în raportul său anual, după ce a constatat sporul neîncetat al transporturilor, expune cerinţele acestui serviciu. Ca să facă faţă nevoilor celor mai urgente, va trebui ca statul italian să alocueze începând de anul viitor şi pe timp de 10 ani suma de un miliard şi jumătate din cari 400 milioane pentru a regula trecerile şoselelor asupra liniilor ferate, 200 de milioane pentru aplicarea tracţiunei electrice iar 350 de milioane pentru dublarea unor linii mai frecvente. Pentru regularea trecerilor pe linii comunale şi judeţele vor contribui cu alte 400 de milioane.

† Grigore Vulturescu. Din Bucureşti ni se anunţă încetarea din viaţă a d-lui Grigore Vulturescu, care a fost una din figurile cele mai cunoscute ale capitalei. Născut la 1830 dintr'o veche familie românească de peste Olt, şi-a făcut studiile de drept şi de economie politică la Paris şi la Bruxelles.

Intors în Romîna s'a alipit la grupul liberalilor înaintaţi ai lui C. A. Rosetti şi a făcut mult timp ziaristica. La 1865 a fondat „Epoca". A colaborat apoi la „Românul", la Poporul Român", la revistele „Columna lui Traian" şi „Traian".

Grigore Vulturescu a scris până acum vre-o doi ani şi îşi publica articolele în ziarele liberale. El lasă şi câteva studii de drept. Cea mai importantă lucrare este aceia asupra Creditului funciar rural al cărui avocat a fost treizeci de ani.

Grigore Vulturescu a reprezentat aproape douăzeci de ani fără întrerupere judeţul Olt în cameră şi senat.

Foarte simpatic şi cu mult haz la vorbă el era un vestit povestitor de anecdote. De aceia avea foarte mulţi prieteni.

Moare la o vârstă înaintată şi lasă în urma sa mai mulţi copiii între cari trei băeţi pe Ion Vulturescu inspector la ministerul de domenii şi pe Grigore şi Nicolae Vulturescu, sublocotenenţi în cavalerie.

Odihnească în pace.

Moartea ministrului Zaleski. Ministrul de finanţe al Austriei, contele Zaleski, după o boală de trei luni de zile, a răposat ieri în Meran. Prin moartea lui, guvernul Stürgh a pierdut pe unul dintre cei mai puternici membri ai săi. Contele Zaleski s'a născut în 1868 şi a fost fiul fostului guvernor şi ministru al Galiţiei, Philipp de Zaleski. Cea mai mare parte a carierei sale, decedatul ministru, a petrecut'o în birourile de administraţie din Galiţia şi în ministerul de agricultură. In 1911 el a fost chemat la guvern, făcând parte din cabinetul Bienerth ca ministru polon. El a rămas în aceasta calitate şi în cabinetul Stürgh, iar mai târziu reconstruindu-se acest cabinet a primit portofoliul ministerului de finanţe. Contele Zaleski s'a îmbolnăvit în primăvara anului 1912.El era un fumător pasionat şi fuma pe zi la 150 de ţigarete. El şi-a contras astfel o slăbiuciune de inimă. După o cură de mai multe săptămâni starea lui sanitară s'a ameliorat întrucâtva, dar în luna Octomvrie c. boala i s'a reînoit şi la sfatul medicilor şi-a înaintat dimisia, care însă nu a fost primită. A fost însă totuş concediat şi în absenţa lui a fost însărcinat cu conducerea ministerului de finanţe, şeful de secţie din acelaş minister, Engel. Cu câteva zile mai târziu a fost ridicat la rangul de conte. Contele Zaleski făcea de trei luni cură în sanatorul din Meran. In zilele din urmă starea i s'a agravat, încât n'a mai fost nici o scăpare.

Declaraţiile generalului Limann. „Le Matin" află din Constantinopol:

Generalul Limann a vorbit unui general turc cu multă încredere despre misiunea sa, spunând că la plecarea din Berlin împăratul i-ar fi zis:

— Pleacă fără grije la Constantinopol, căci vei rămâne nesupărat.

Surse de radium. O cablogramă din New-Yonk anunţă că în statul Colorado s'au descoperit surse mari de radium.

Proprietarii terenurilor au propus guvernului american să înfiinţeze un institut de radium în Colorado.

Inaugurarea unui vapor românesc. Se anunţă din Hamburg: Vasul cu motor pentru transportul păcurei „Arthur von Gwinner" construit pentru România a făcut ieri prima cursă de incercare. Cu acest prilej s'a trimes o telegramă de omagiu M. S. regelui Carol. A avut loc apoi un prânz la care au luat parte d-nii Gwinner, directorul general al uniunei petrolifere europene, Stauss Arkwroght din Londra, Kirschen director la Bucureşti, Emanuel Nobel director la Petersburg, Rosenblatt director la Viena.

Cardinalul Farley din Newyork contra jocului tango. Cardinalul Farley a interzis societăţii catolice din Newyork de-a lua parte la balul de Crăciun aranjat în hotelul Waldorf, deoarece aranjerii acestui bal au luat în program şi dansuri puse la index, cum e de pildă tango.

Maeternick, cunoscutul poet şi filosof belgian, s'a dedat unui sport: boxului. Zilele acestea el a avut o luptă cu boxul, având ca rival pe jurnalistul englez Ward Price, unul din boxerii celebrii ai Angliei.

Cu prilejul acesta s'a putut afla că Maeterlinck va da în curând la iveală două scrieri noui: „L'Hote inconnu" o scriere filosofică şi o piesă de teatru „Le mariage de Tyltyl".

Cablul Brindisi-San Giovanni di Medua e gata. Lucrările pentru aşezarea cablului Brindisi-San Giovani di Medua s'au terminat. Experienţele de transmisiuni cari s'au făcut între Italia şi Albania au reuşit de minune. La San Giovani serviciul va fi încredinţat funcţionarilor italieni.

x **In atenţiunea senatelor şcolare.** Firma budapestană a urmaşilor lui Leopold Feiwel, care şi-a câştigat mari merite în ţara noastră pe tărâmul aranamentelor pentru şcoli, întrucât această firmă a iniţiat şi desvoltat acest ram de industrie, a lansat cel mai nou preţcurent. Preţcurentul e o icoană vie a aranjamentului tehnic al şcoalelor. Chiar şi din acest punct de vedere cunoaşterea lui e de interes. Dacă cereţi printr'o cartă poştală, firma Vă trimite acest catalog gratis şi franco. Adresa: Budapest, X., Kőbánya, Kolozsvári utca 13. Băncile de şcoală executate la noi, *în urma avantajilor lor multilaterale,* au fost recomandate pentru folosinţa în şcolile din patrie de către *ministrul reg. ung. de culte şi instrucţiune publică* prin ord. Nr. 35.600 din 1881 şi Nr. 18.677 din 1898. *Cele mai multe şcoli de stat le şi întrebuinţează deja cu succes.*

x **Faci mare economie de bani!** dacă pregăteşti acasă din esenţă *rom, licher, cognac* şi *rachiu:* Esenţă de rom 40 fileri; Esenţă de licher 50 fileri; Esenţă de cognac 40 fileri; Esenţă de rachiu 30 fileri. Instrucţiune pentru modul de întrebuinţare gratis. 1 litru de *rom englez* veritabil cu sirop de ananas sau vanilia, cu o cutie de tea *numai 2 cor. 40 fileri.* — Preţurile romurilor cumpărate dela societatea funcţionarilor per litru 3 şi 5 cor. *Ceaiuri veritabile ruseşti şi chineze* per decagram 8, 10, 12, 16 şi 20 fileri, ori în pachete originale. *Preţuri speciale:* 1 litru cognac cor. 3.—; 1 litru rachiu de drojdii cor. 2.40; 1 litru rachiu de prune cor. 3.—; 1 litru licher orice soiu cor. 3.—; 1 litru spirt denaturat 96% cor. 2.60. Comandele poştale se expediază imediat. — De vânzare la *FEKETE MIHÁLY, drogheria la „Inger", Marosvásárhely,* vis-á-vis de Transsylvania. — Şampanii şi vinuri. Ciocolată. Prăjituri pentru ceaiu. (Fe 1523.)

x **Damele** îşi găsesc bucuria când uitându-se în oglindă îşi văd faţa frumoasă şi părul admirabil şi mâinile albe ca zăpada. Această bucurie o găsesc însă numai acelea cari întrebuinţează numai alifia „Viora", „Noarin", „Apa de aur" împreună cu „Regulator"-ul, toate aceste preparate a lui Ivacovici. Damele cari până acum n'au întrebuinţat aceste preparate să grăbească a le comanda, deoarece după o singură întrebuinţare se vor hotărî să nu mai întrebuinţeze alte vopsele de păr şi alte cosmetice pentru faţă şi pentru

mâni decât specialitățile pregătite în *farmacia „St. Ioan"* a lui **M. Ivacovici** *din Chichinda-mare (Nagy-Kikinda).*

x **In atențiunea cumpărătorilor de pianuri.** Reclamagii inventează fel și fel de mijloace de a înșela pe cumpărătorii de pianuri, prin ce apoi și totodată dau publicului credul marfă proastă cu prețuri mari. Din această privință se recomandă on. public firma **Renner Ferencz și Albert,** Temesvár, Józsefváros Hunyadi-utca, cel mai mare și mai vechiu magazin de pianuri din Ungaria-sudică. Aci se vând pianuri, pianine și harmonii chiar și pe lângă plătiri în rate favorabile. Corespondență în limba română.

Cronica socială.

A treia șezătoare muzicală literară în Oradea-mare se va ținea Duminecă în 28 l. c. d. a. la orele 5 în sala festivă a preparandiei gr. cat. la care se invită toți Românii de bine din Oradea și jur. Invitări speciale nu se fac. — Comitetul reuniunei de muzică „Hilaria".

*

Duminecă în 8 (21) Dec. a. c. s'au început șezătorile literare și la agentura „Astra" în Comloșul-mare. A vorbit frumos d. protopop Georgiu Muntean, despre: „Limba și religiunea ca mijloc de educațiune al fiilor noștri". D. Teodor Bucurescu, a cetit din Goga poeziile: Rugăciune. Plugarii Noi, și Oltul.

Dumineca viitoare 15 (28) Decemvrie, va vorbi d. Dr. Ștefan Cioroian, preot,despre: „Progresul și fericirea umană". Se va ceti din prozatorul Ion Agârbiceanu.

*

Corpul inv. dela școala gr. cat. de băieți și fetițe din Cluj, aranjează Duminecă în 28 Decemvrie n. 1913 la orele 4 d .a. în localul școalei (str. Jókai nr. 6) o *producțiune* cu un bogat și variat program.

Oferte benevole în scopul provederii elevilor săraci cu haine și încălțăminte, se primesc cu mulțumită și se vor evita.

Calendarul partidului național român pe anul 1914.

Este cea mai însemnată publicație românească în acest gen, singurul calendar care, prin conținutul său foarte bogat, poate mulțumi pe ori cine.

Calendarul e gata și am început expedierea. De aceea nimeni să nu-și cumpere calendar până când nu va fi văzut pe acesta, care — ca și anul trecut, — va fi cel mai mare, mai bogat și mai ieftin calendar românesc.

Insoțiți-vă mai mulți și ne scrieți pe o carte poștală câte bucăți să trimitem.

Condițiunile de vânzare:

Calendarele se vând *numai pe bani gata.*

Prețul unui exemplar *60 fileri,* **iar pentru trimiterea cu poșta** *20 fileri deosebit.*

dela 10 ex. până la 14 ex. cu 15% rabat, nefrancat;

dela 14 ex. până la 36 ex. cu 20% rabat, nefrancat;

dela 36 ex. până la 72 ex. cu 20% rabat, franco;

dela 72 ex. în sus cu 25 procente rabat, franco.

Pentru România costă exemplarul 1 cor. 10 fil.

Nici pe așteptare și nici cu rambursă 1—5 ex. nu trimitem, deoarece porto face mult! Asemenea cereri nu se vor lua în considerare.

Comenzile și plățile să se facă la adresa:

Administrația ziarului „Românul", Arad str. Zrinyi nr. 1a.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

O damă tânără

cultă, inteligentă, vorbește mai multe limbi, cunoaște toate lucrurile în casă și pe lângă casă și ferbe excelent se oferă de econoamă.

Oferte primește până la 2 Ianuarie 1914 st. n. Scrisorile adresate sub deviza: **„Minerva"** le trimite administrația acestui ziar. (Mi 1642)

Caut un scrietor

în cancelaria mea.

Dr. Iacob Hotăran
advocat.

(Ho 1641) **ȘIRIA—VILÁGOS.**

Pentru **BREMA** se caută

un tânăr român,

etate 18—20 ani care să poșede perfect, în scris și verbal limba română și ungară cât și limba germană verbal.

Ofertele, cu indicarea pretenziunilor se vor adresa la: **„Norddeutscher-Lloyd" és Missler F., Budapest,** Kerepesi-ut 1. No 1625

ANUNȚURI
se primesc cu prețuri moderate la administrația ziarului acesta. :-:

Bătăturile,

scortoșenia pielei, urciorii de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „CANNABIN"
1 sticlă 1 cor., francată 1 coroană 40 fil., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia **TÖRÖK**, Budapesta, Király-u. 12 și la pregătitor: Dr. E. FLESCH, farmacie la „CORONĂ" în Győr.

Ifj. UTRI PÁL

Baja, str. Erzsébet Királyné nr. 58.

Oferă on. public *matrațe excelente de sârmă p. paturi,* în orice mărime, cu prețul de *8 cor.* Trimițându-mi-se mărimea internă a patului expediez imediat marfa; execut cu prețuri foarte ieftine gard de sârmă pentru curte, grădină și vii, apoi șezuturi pentru trăsurl, case pentru galițe, prinzătoare pentru muște, curse pentru șoareci și cloțani, acoperitoare pentru alimente și dulapuri îngrădite cu sârmă, site și ciururi, precum și orice lucrare în branșa mea. (U 1463)

BANCA NAȚIONALĂ A ROMANIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1912. 1 Decembre	ACTIV		1913. 23 Noemvrie	1913. 30 Noemvre
224 237 037	158 784 037 / 65 453 000 stoc metalic	aur . . 152 624 715 / trate consid. ca aur 56 642 000	209 491 250	209 266 715
888 261	Argint și diverse monede		1 238 370	1 273 979
182 361 614	Portofoliul român și străin . . .		219 654 42	222 232 582
27 681 006	14 826 800 Impr. pe pe ef. publice . . / 28 715 700 Impr. pe ef. publ. în ct. crt: / 12 854 206 15 861 494 din care nu s'au ridicat lei	25 712 200 / 50 344 450 / 30 710 404 19 634 046	44 181 21	45 346 246
13 273 740	Imprumutul Statului (fără dobândă) . . .		12 802 059	12 802 059
11 995 354	Efectele Capitalului social		11 947 288	11 947 288
17 367 577	Efectele fondului de rezervă		17 033 87	17 033 877
4 157 321	„ „ amort. imobil. mobil. și mașinilor		4 083 281	4 083 281
6 310 593	Imobile		6 488 94	6 489 124
838 834	Mobilier și mașini de imprimerie		998 228	998 491
1 063 052	Cheltuieli de Administrațiune		1 370 700	1 377 924
108 338 847	Eefecte și alte valori în păstrare . . .		144 598 867	144 016 067
94 938 160	Efecte în gaj și în păstrare provizorie . . .		145 869 052	136 862 883
42 644 106	Conturi curente		8 459 520	13 278 025
8 122 270	Conturi de valori		18 287 354	18 768 770
3 520 053	Conturi diverse		29 766 718	19 678 187
747 737 825			876 271 148	865 455 498
	PASIV			
12 000 000	Capital		12 000 000	12 000 000
32 778 965	Fond de rezervă		34 926 778	34 926 778
4 917 876	Fondul amort. imobil. mobil. și mașini . .		5 234 224	5 234 224
445 573 340	Bilete de bancă în circulațiune		457 338 390	457 819 830
3 035 011	Profit și Perdere		3 646 903	3 646 903
3 745 925	Dobânzi și beneficii diverse		5 436 288	5 719 231
20 447 980	Conturi curente și recipise la vedere . . .		25 894 574	25 433 511
203 277 007	Eefecte și alte valori de restituit		290 467 919	280 878 950
21 961 721	Conturi diverse		41 326 072	39 796 071
747 737 825			876 271 148	865 455 498

Taxa: Scont 6%, Dobânda 6 %

O rugare modestă,

care nu vă costă nici o oboscală dar Administrației noastre îi poate fi de mare folos. — Administrația noastră roagă pe toți ceice târguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, să amintească că firma a cetit-o în ziarul acesta.

TELEFON: 11-75. Mo 1222

Mokos Sándor

VOPSEȘTE! CURĂȚEȘTE!

Primește spre vopsire și curățire chimică haine de femei, bărbați și copii. Pentru comoditatea on. public am deschis o prăvălie în Zöldfa-Passage nr. 93. — Spăl gulere și manșete în mod inexcepționabil.

Fabrica: strada Kőrös nrul 13.

Localuri colective: în Zöldfa-Passage nr 93 și în str. Rákoczi 7.

— Prețuri fixe! —

Mokos Sándor
Oradea-mare (Nagyvárad).

Prima fabrică de bănci de școală brev. reg. ung.

Liferează

cele mai moderne și mai bune

bănci de școală

brevetate sistem „Feiwel", „Zahn" și „Rettig", mobiliar pentru școli aparate de gimnastică, mobiliar modern pentru biserici, bănci pentru biserici și mobiliar pentru :: grădinile de copii. ::

Fe 1288

Prețcurent gratis.

Fabricarea aranjamentelor de birouri moderne.

HEGYI JÁNOS, lăcătuș

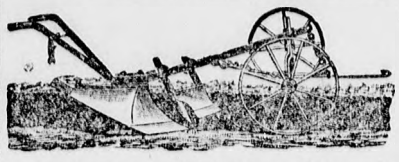

mâestru lăcătuș. Atelier de mașini și depozit de mașni agricole.

Telefon: 67.

AIUD--NAGYENYED, Strada Tövisi-utca (Casa proprie).

Oferă totfelul de mașini agricole, **pluguri de otel invenție proprie, tăietoare de sfecle și secică, despoetoare de porumb, râșnițe de orz, mașini excelente pentru cusut,** pentru casă și industrie. Apoi totfelul de lucrări în această branșă pentru zidiri și lăcătușerie cu prețurile cele mai ieftine. **Pentru calitatea și perfecta lucrare a mașinelor cumpărate dela mine dau cea mai mare garanță.** (He 1527) **Prețcurent gratis**

PRIMA TURNĂTORIE DE CLOPOTE. TELEFON 77—51.

Jurisics Márton

BUDAPESTA, Rózsa-u. 51 — 53.

motor de clopote și fabricant de saluri pentru clopote (Ju 1489)

Execută orice lucrare în aceasta branșă, expedează clopote excelente cu tonuri curate și pline, retoarnă clopote vechi, remontează clopote vechi pe coroane învârtitoare din fer vârsat sistem Pozdech, eventual pe coroană învârtitoare din fer făurit. Schimbă limbi învechite etc. Execută staturi drepte și orizontale din fer de clopote, cu prețuri moderate. — Cu prospecte servesc cu plăcere.

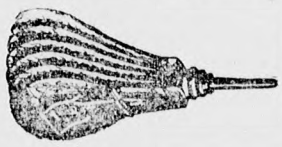

Mai departe execut tot felul de aranjament complecte pentru ateliere de lăcătușerie și făurărie

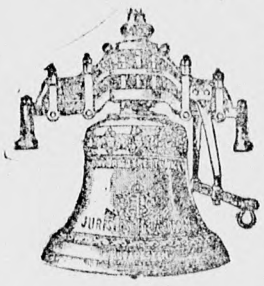

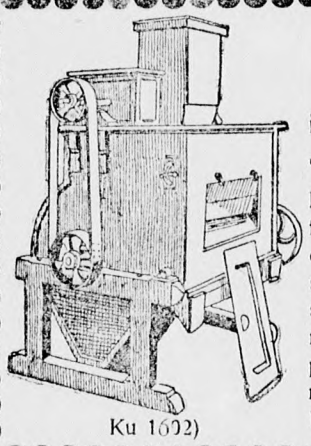

Ku 1692)

Kutsera István

instalator de mori **SZABADKA,** Vesselényi-u. 667 sz.

Execută și instalează aranjamente complecte de mori și fabrice în provincie. Face planuri singur ori după model, construiește mașini pentru mori și pentru fabrici precum și ciururi pentru bucate, elevatoare, curățitoare, de arpăcași și site pentru alcaliu; străformează după plan propriu sau modele prompt și conștiințios, mori și fabrici. Magazin permanent de modele pentru lucrări de orice branșă. Planuri și prospecte gratis. Pentru comande în provincie merg la fața locului pe cheltuiala proprie. TELEFON: 279.

NOUTATE! NOUTATE!

Cremă de VIORELE

franceză, pentru față are efect neîntrecut.

După afirmațiile chemiștilor renumiți acesta e cel mai bun și mai nevătămător mijloc cosmetic pentru față. Întrebuințând această cremă de viorele franceză, atât tinerii cât vrâstnicii capătă o față de-o frumseță extraordinară, după o întrebuințare de 2—3 ori pielea feței se invioreză, se catifelează și primește o culoare albă trandaferie, dispar încrețiturile, sbârciturile, pistruiele (alunețele), petele și orice fel de sgrăbunțe. CREMA de VIORELE franceză nu numai înfrumsețează fața, ci o și conservă și o scutește împotriva influințelor vremii, soarelui și a vântului. Crema de viorele franceză se poate întrebuința și ziua, pentrucă pielea o absoarbe curând și nu sclipește de ea, iar după întrebuințare nu mai e necesar a întrebuința și pudră.

O pregătește și se poate comanda cu poșta dela **IVACSKOVICS M. farmacia „Szent-János" NAGYKIKINDA.** Un borcan 1 coroană.

Comande de 6 borcane expediarea se face franco. Tot acolo se poate comanda și preparatul „NOARIN" a lui Ivacskovics care este cel mai excelent și mai nestricăcios vopsitor pentru păr care în decurs de 10 minute dă părului coloare castanie închisă sau neagră, așa, că nici chiar cei din apropiere nu pot observa vopseaua, nu murdărești și menține coloarea luni de zile. — **Prețul unei sticle 3 cor.** **Să ne păzim de imitații și falsificațiune!**

Cine vinde mai deperte fabricatul meu, acela capătă 1 tuțet cu 8 coroane 40 fileri și îl trimit franco.

ROG! !!ROG!! ROG!

să nu neglijați a cere prețcurentul ieftinei, și bunei fabrice de obiecte pentru biserici a firmei.

VRANICI și TAUSCH auritori.

Neuplanta (Ujvidék), str. Dunărei nr. 15.

la „Crucea de aur".

(Va 1634)

Dufek Kálmán,

atelier de colorat și fabrică de curățire pe cale chemică

Cluj (Kolozsvár), str. Hegedüs Sándor nr. 5.

Recomadă coloarea și curățirea pe cale chemică a hainelor de dame și bărbați, perdelelor, lucrurilor brodate și de mână etc în bucate gata sau desfăcute deolaltă, pe lângă o executare conștiințioasă și recunoscută de solidă. Am introdus: desinfectarea și curățirea penelor, la caz de urgență în timp de 12 ore. — Comandele cu poșta conștiințios și punctual. — Hainele de doliu se execută cât se poate de repede.

Du 1345

„HAI SĂ DĂM MÂNĂ CU MÂNĂ CEI CU INIMA ROMÂNĂ".

ANUNȚ DE DESCHIDERE!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public românesc și în special on preoțimi și învățătorimi, că mi-a reușit să cumpăr casele cu vestita prăvălie

„LA GLIGOR" din Sibiiu, piața mică,

și pe care mi-am asortat-o cu toți articlii de manufactură atât pentru dame și domni cât și pentru țărani și țărance.

Din cauza procesului ce l-am avut cu orașul stând prăvălia mai multe luni închisă, rog pe on preoți din jurul Sibiiului, să binevoiască a recomanda prăvălia mea credincioșilor din comunele dlor. Cu deosebită stimă:

(Do 1624) **TEODOR DOBOIU.**

Bencsik Zsigmond

în DEVA

Oferă: **Ghete americane și franceze** cusute cu mâna în atelierul propriu precum și **ghete gata**, format modern pentru bărbați femei și copii. **Galoși, ghete comode și pentru gimnastică.** Mare magazin de gume renumite de Sulivan pentru tocuri la ghete și creme excelente. Ghete pentru picioare neregulate și bolnave le pregătesc după măsură. La comande din provincie este destul a se trimite o gheată folosită. — Serviciu :: promt ::

Be 318

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188. Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în Sibiiu—Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI" și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII".

„Banca generală de asigurare" face tot felul de asigurări, ca **asigurări contra focului și asigurări asupra vieții** în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: **asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.**

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare" le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbații de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare" dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare" DIRECȚIUNEA: SIBIIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA"), AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉKÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Jozsefföherceg nr. 1 (lângă Banca „Victoria".)

Ba 240—156) Telefon nr. 850

Agentură principală: IULIU ROȘESCU, Cluj (Kolozsvár), Kossuth L.-u. 26.

Agentura principală Lugos, la filiala „ALBINA".

CEL MAI MODERN INSTITUT TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN UNGARIA ŞI TRANSILVANIA

„CONCORDIA"

SOCIETATE PE ACŢIUNI **ARAD,** STR. ZRINYI NRUL 1|a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne maşini din străinătate şi patrie, ca: *maşini de cules, maşini de tipar, maşini de tăiat şi maşini de vărsat clişeie*, precum şi cu cele mai moderne litere, primeşte spre executare totfelul de *opuri, reviste, foi, placate, registre, tipărituri pentru bănci şi societăţi, precum şi tipărituri advocaţiale, invitări de logodnă, cununie şi pentru petreceri.* Anunţuri funebrale se execută cu cea mai mare urgenţă. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branşă dela cele mai simple până la cele mai fine. — Executare promptă. — Preţuri moderate.

NUMAI IN SALONUL DE MODE

GEORGE RUMMEL

SIBIIU, Honterusgasse n. 5

se esecută costumele cele mai bune şi strict englezeşti, precum şi alte haine. Pune la dispoziţia stim. dame cele mai nouă şi clasice jurnale. Ori-ce comandă se execută în 8—10 zile. — La damele din provincie iau probe în 6 oare de două ori. Haine de doliu le execută în 12 ore. (Ru 964)

Convingerea e siguranţa cea mai bună. La comande mari mă prezint oriunde pe spesele proprii!

Noutăţi de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni şi doamne

Coroane 16·50 şi 20·50.

Magazin special WEINBERGER JANOS

Ve 347—156 **magazin de ghete**

ARAD bulev. Andrássy nr. 20 — **TIMIŞOARA** (Temesvár) Cetate-Belváros, Hunyadi-u. nr. 10.

SCHWALB ADOLF fia VILMOS

tinichigiu şi mier.

BUDAPEST, VII. Verseny-u. 8.

(Colţul străzii Murányi)

Pregăteşte totfelul de lucrări de tinchigiu, articole pentru bucătărie şi gospodărie, unelte pentru miere. Fabricate de specialitate: măsuri de litru din tinichea albă ori nickel, cane pentru olei, lack ori petroleu, facle, lămpi de carbid şi alte articole technice.

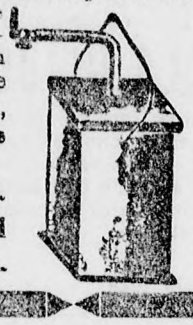

Cassete pentru bani.

Catalog trimit gratuit şi franco.

60 fil. + 20 fileri porto poştal

Cetiţi cu atenţiune!

60 fil. + 20 fileri porto poştal

Singurul calendar care poate mulţumi pe oricine!

Calendarul partidului naţional român pe anul 1914.

Este *cea mai însemnată publicaţie românească* în acest gen.

Calendarul partidului naţional român este singurul calendar care, prin conţinutul său bogat, *poate mulţumi pe oricine.*

Calendarul e gata şi am început expediarea.

De aceea nimeni să nu-şi cumpere călendar până când nu va fi văzut pe acesta, care ca şi în anul trecut, — va fi *cel mai mare, mai bogat şi mai ieftin calendar românesc.*

Insoţiţi-vă mai mulţi şi ne scrieţi pe o carte poştală câte bucăţi să vă trimitem.

Condiţiunile de vânzare:

Calendarul „Partidului Naţional Român" se vinde *numai pe bani gata.*

Preţul unui ex. 60 fil, iar pentru trimiterea cu poşta 20 fileri deosebit.

dela 10 ex. până la 14 ex. cu 15% rabat, nefrancat;

dela 14 ex. până la 36 ex. cu 20% rabat, nefrancat;

dela 36 ex. până la 72 ex. cu 20% rabat franco;

de 72 ex. în sus cu 25% rabat, franco.

Pentru „România" costă exemplarul 1 cor. 10 fileri.

Nici pe aşteptare şi nici cu rambursă 1—5 ex. nu trimitem deoarece porto face mult! Asemenea cereri nu se vor lua în considerare. — Se poate procura dela

Administraţia ziarului „Românul", Arad, str Zrinyi nr. 1a.

Cea mai însemnată publicaţie românească!

60 fil + 20 fileri dorto poştal

Cel mai bogat şi mai ieftin calendar românesc!

60 fil. + 20 fileri porto poştal

TIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA", ARAD.